

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการแผนการพัฒนากำแพงกั้นน้ำเชิงนิเวศอย่างมี
ส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย

ดร.บุญสมหญิง	พลเมืองดี
ดร.ธารณี	นวัสนธิ์
นางสาววรรณษา	พรหมศิลป์
นางสาวเบญจพร	เชื้อผึ้ง
นางสาวธาริดา	สกุลรัตน์
นายสุชุม	คงดิษฐ์
นางสาวจุฬารัตน์	ชัยพิทักษ์
นายสุภฤกษ์	กลิ่นกล้า

กุมภาพันธ์ 2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมี
ส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย

ดร.บุญสมหญิง	พลเมืองดี
ดร.ธารณี	นวัสนธิ์
นางสาววรรณษา	พรหมศิลป์
นางสาวเบญจพร	เชื้อผึ้ง
นางสาวธาริดา	สกุลรัตน์
นายสุชุม	คงดิษฐ์
นางสาวจุฬารัตน์	ชัยพิทักษ์
นายสุภฤกษ์	กลิ่นกล้า

ผู้วิจัย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย
สกว.และต้นสังกัดไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

Project Code : RDG58A0002/06

(รหัสโครงการ)

Project Title : โครงการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน
(ชื่อโครงการ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Investigator : ดร.บุญสมหญิง พลเมืองดี

(ชื่อนักวิจัย) ดร.ธารณี นวสันธิ์

นางสาววรษา พรหมศิลป์

นางสาวเบญจพร เชื้อผึ้ง

นางสาวธาริดา สกุลรัตน์

นายสุชุม คงดิษฐ์

นางสาวจุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์

นายศุภฤกษ์ กลั่นกล้า

ผู้วิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

E-mail Address : yingyudya@hotmail.com , nokair1@hotmail.com , vassa_ps@hotmail.com

Project Period : ระยะเวลา 1 ปี

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชน ตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม และ 4) เพื่อเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีความเหมาะสมและสามารถเพิ่มเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีกระบวนการดำเนินการและการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ผนวกแนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภูมิศึกษา ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน

ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ ประชาชนในพื้นที่ บุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือนจำนวน 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่(frequency) ค่าร้อยละ(percentage) ค่าเฉลี่ย(mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยมีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนนำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ พบว่า การใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่โดยใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วม ประชุมหารือและร่วมกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่และตรวจสอบประเด็นการวิจัย ผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (แผนที่รอบในและรอบนอก/เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน/ปฏิทินวิถีชีวิต) กิจกรรมที่ 2 ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยในพื้นที่ และกิจกรรมที่ 3 ตรวจสอบประเด็นการวิจัยกับผู้แทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนได้โจทย์วิจัยที่แท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ได้ผลการประเมินคือ 9 คะแนน จาก 13 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่มีศักยภาพสูง และการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่ามีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ และใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จุดแข็งของชุมชนสามเรือน คือ ตำบลสามเรือนมีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่คงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม และมีพืชพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ เห็ดดับเต่า และต้นโสน สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวได้ ส่วนจุดอ่อนของชุมชนสามเรือน คือ ประชาชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยว และชุมชนขาดแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยใช้การศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว และการลงพื้นที่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนสามเรือน ทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อมาทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือนครั้งที่ 6 พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีระยะทางรวม

7 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้ในเส้นทางศึกษาเส้นทางธรรมชาติทั้งหมด 7 จุด และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ มีระยะทางรวม 2.4 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์วิถีชีวิต และวัฒนธรรมริมฝั่งคลอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดได้จัดทำแผนพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น เวลาไม่เกิน 1 ปี ระยะกลาง 1-5 ปี และระยะยาว 5 ปีขึ้นไป ดังนี้

แผนระยะสั้น เวลาไม่เกิน 1 ปี จัดโครงการอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านชุมชนสามเรือนในการอาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่ออนุรักษ์ซึ่งระบบนิเวศ จัดโครงการอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวนิเวศที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน แผนระยะกลาง 1-5 ปี ได้แก่ จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประจำชุมชนสามเรือน ก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนสามเรือน ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดน้ำสามเรือนให้เกิดเป็นรูปธรรม และแผนระยะยาว 5 ปีขึ้นไป ได้แก่ การสร้างสังคมเมืองกับสังคมชนบทให้อยู่ร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเพื่อลดความขัดแย้งและให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรในพื้นที่ไว้ในการอุปโภคและบริโภคซึ่งจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวนิเวศ เพื่อให้ชุมชนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีแผนพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้เพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง

(คำหลัก) : .การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ , การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed, firstly, to study, gather, analyze, and process contextual information regarding the community in the Samluan sub district of Bang Pra In, Ayutthaya. This information led the authors to an area based research method intended for practical performance evaluation. Secondly, the authors intended to study the sub district's potential as a destination for eco-tourism. Thirdly, the sub district's community participated in presenting suggested routs and activities for eco-tourism projects. Finally, the authors were able to present the planning of the community's participation in the development of appropriate eco-tourism options for potential visitors to the Pra Nakhon Sri Ayutthaya province. This project included survey research, quality research, and participatory action research (PAR). For the research methodology the authors combined concepts and principles of eco-tourism and innovative, creative tourism activities. A case study was conducted using a sample group of local historians, community leaders, farmers, occupation groups, community residents, concerned individuals from neighboring communities, local government officials, private sector representatives, and 200 visitors to the sub district's mushroom festival. The information was analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation via a statistics program.

Results of the Research

The first aim, to study, gather, analyze, and process contextual information regarding the community in the Samluan sub district of Ayutthaya, allowed the community to participate in knowledge exchange activities. This allowed all concerned to meet and create a local context to the research through the use of three activities. These three activities included exchanging knowledge with the local area via a methodology of local learning participation (mapping the inside and outside of the area/routs of community history/lifestyle calendar), a meeting of the project authors to

create a context for the area based research, and checking the research context with community leaders and local officials in order to find a preferred topic.

The second aim, the authors intention to study the sub district's potential as a destination for eco-tourism, found Samluan's potential rated at 9 out of a possible 13 score, this was considered high and the community was gauged as ready to become a tourism area. Six methods were used to gauge this. Firstly, tourism appeal. Second, possible travel routs. Third, accommodation. Fourth, tourism management. Fifth, residences in the local area. Finally, tourism activities. The results found that the area was ready to be a sight of eco-tourism and, using strength, weakness, opportunity and trade (SWOT) analysis in Samluan sub district, a plan was made to develop this eco-tourism.

The third aim, the sub district's community's participation in presenting suggested routs and activities for eco-tourism projects, was monitored by visits by the research authors to other communities in order to assess whether they had succeeded in tourism management and a study together with members of the Samluan community. After these processes a tourism rout was created to observe land and water based eco-systems and implemented for the community's sixth mushroom festival. The researchers found that the 7 kilometer land based rout was considered to have seven important points. The 2.4 kilometer water based rout was rich in environment, atmosphere, lifestyle and culture.

The final aim, to present the planning of the community's participation in the development of appropriate eco-tourism options for potential visitors to the Pra Nakhon Sri Ayutthaya province, was conducted in three stages; a short stage, not over 1 year; a middle stage, 1-5 years; a long stage, over 5 years. The short stage was intended to provide knowledge and understanding for the community, of ways to inhabit and conserve a natural environment. People in the community were trained to be welcoming hosts and to support eco-tourism. A timetable was also created for tour visits to the sub district. The middle stage sought to train local guides in the sub district. It would make a Samluan based eco-tourism club and arts and culture

conservation club. It would also study the possibility that the sub district may construct a floating market in the foreseeable future. The long stage sought to bring urban and suburban communities together through participation projects in order to reduce conflicts and increase sustainability. It aimed to encourage the local community to conserve the area's eco-system for the benefit of tourism. The Samluan sub district of Bang Pra In district of Pra Nakhon Sri Ayutthaya province, will now have community participation in a viable eco-tourism development plan.

Keywords : : Ecotourism , Involvement

Output จากโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจาก สกว.

1. ผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติ (ระบุชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ชื่อวารสาร ปี เล่มที่ เลขที่ และหน้า) หรือผลงานตามที่คาดไว้ในสัญญาโครงการ
2. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - เชิงพาณิชย์ (มีการนำไปผลิต/ขาย/ก่อให้เกิดรายได้ หรือมีการนำไปประยุกต์ใช้โดยภาคธุรกิจ/บุคคลทั่วไป)
 - เชิงนโยบาย (มีการกำหนดนโยบายอิงงานวิจัย/เกิดมาตรการใหม่/เปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับหรือวิธีทำงาน)
 - เชิงสาธารณะ (มีเครือข่ายความร่วมมือ/สร้างกระแสดูความสนใจในวงกว้าง)
 - เชิงวิชาการ (มีการพัฒนาการเรียนการสอน/สร้างนักวิจัยใหม่)
3. อื่นๆ (เช่น ผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการในประเทศ การเสนอผลงานในที่ประชุมวิชาการ หนังสือ การจดสิทธิบัตร)

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทของพื้นที่	7
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว	9
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	23
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	36
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชน ตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ	36
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจัดทำเส้นทาง ท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือน ให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศได้.....	41
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม	53
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมี ส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	65
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปผลการวิจัย.....	68
อภิปรายผลการวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	83

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบการดำเนินงานวิจัย	6
2 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ Timeline	37
3 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ ปฏิทินชีวิต	37
4 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ แผนที่รอบนอกและใน ชุมชน	38
5 การสร้างแผนที่รอบนอกและในชุมชน	38
6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปฏิทินวิถีชีวิตชุมชน	39
7 การวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ชุมชน	39
8 การนำข้อมูลที่ได้สรุปและตรวจสอบประเด็นการวิจัยโดยใช้การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	40
9 การประชุมสรุปและตรวจสอบประเด็นการวิจัยโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน	40
10 โคนต้นโสนแหล่งเพาะเห็ดดับเต่า.....	41
11 เห็ดดับเต่า.....	42
12 บริเวณทางเข้าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำชมเห็ดดับเต่าในแปลงโสน.....	42
13 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำชมเห็ดดับเต่าในแปลงโสน	43
14 ศึกษาฐานงานในเส้นทางท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ ณ บ้านปลายโพงพาง หมู่ 1	49
15 ศึกษาฐานผู้ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	49
16 ชาวบ้านสามเรือนได้รับความรู้จากการบอกเล่าถึงกิจกรรมการดำเนินงานอย่างเป็น ขั้นตอน.....	50
17 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบกของชุมชนสามเรือน	53
18 จุดเรียนรู้ที่ 1 ศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ดดับเต่า หมู่ 5.....	54
19 จุดเรียนรู้ที่ 2 คุ่มกรุณา.....	55
20 จุดเรียนรู้ที่ 3 จุดชมกล้วยไม้.....	56
21 จุดเรียนรู้ที่ 4 วัดสามเรือน	56
22 จุดเรียนรู้ที่ 5 จุดชมเห็ดดับเต่า.....	57

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
23 จุดเรียนรู้ที่ 6 จุดชมรั้งนกกระจาป	57
24 จุดเรียนรู้ที่ 7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ	58
25 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำของชุมชนสามเรือน	59

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา	44
2 แสดงผลการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน	45
3 ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	50
4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มี ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	62
6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอินจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

บ้านสามเรือน ตั้งอยู่ ณ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมถึงไม่มีภูเขา ไม่ติดแม่น้ำแต่ติดคลองส่งน้ำโครงการชลประทาน และมีคลอง หนอง บึง ใหญ่เล็กจำนวนมากและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ได้จากลำคลองต่าง ๆ ได้แก่ คลองโพ คลองทราย คลองชลประทาน มีทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นกลุ่มดินเหนียว เป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวมีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลาง ลักษณะของดินมีสีดำ สีดำเทา สีน้ำตาล สีน้ำตาลเทา จึงมีสภาพเหมาะสมกับการเกิดเห็ดตับเต่า พืชที่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ในพื้นที่ที่มีสารเคมีเจือปนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน จะต้องมีการประเมินโดยวิเคราะห์ถึงโอกาสและภาวะคุกคาม หรือข้อจำกัดอันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งจุดแข็งคือ มีพืชพื้นถิ่นเช่น เห็ดตับเต่า และมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ และจุดอ่อนคือ ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความเอาใจใส่ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน โดยมีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและบริการสู่มาตรฐานสากล ข้อย่อยที่ 1.1 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เห็ดตับเต่า)

คณะผู้วิจัย ได้ลงพื้นที่ตำบลสามเรือน เพื่อสำรวจทรัพยากรพื้นฐานของตำบล และวิเคราะห์บริบทชุมชน โดยการใช้เครื่องมือศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ การทำแผนที่รอบในและรอบนอก การทำเส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน และปฏิทินวิถีชีวิต ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ ชาวบ้านในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอประเด็นวิจัยเบื้องต้นให้กับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลสรุปร่วมกัน คือ ชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการบูรณาการทรัพยากรทางการเกษตร วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งโบราณสถาน โดยเชื่อมโยงเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวจากพระราชวังบางปะอินมายังชุมชน และได้รับการเสนอแนะข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เสนอว่าการดำเนินการ

จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือนนั้นควรมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- ควรมีการร้อยเรียงเรื่องราวของชุมชนให้น่าสนใจ โดยแสดงให้เห็นถึง “จิตวิญญาณของสามเรือน” ที่ทำให้เกิดการฟื้นฟูวิถีชีวิตของคนในชุมชนกับการมองโอกาสการพัฒนาพื้นที่ทั้งเมืองที่ถูกล้อมรอบด้วยโรงงาน

- ต้องสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านเพราะเกี่ยวข้องทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ต้องการสมดุล โดยการสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน ในเรื่องของระบบนิเวศ คุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ที่เหมาะสม

- ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพิจารณา เส้นทางและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความสนใจและดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองได้

- ควรรักษารากเหง้าของพื้นที่ไว้ และคำนึงถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชน รวมถึงสามารถดึงดูดลูกหลานให้กลับมาใช้ชีวิตและประกอบอาชีพในชุมชนได้ในอนาคต (คณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนอุดหนุนจากหน่วยงานวัฒนธรรมเพื่อสังคมและชุมชน, 2558)

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความต้องการของชุมชนในการจัดทำเส้นทางและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว ด้วยการนำเอาแนวคิดด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของศักยภาพในพื้นที่และความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ คณะผู้วิจัยจึงได้นำเสนอประเด็นวิจัยในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้ โดยบูรณาการทรัพยากรในชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวสูงสุด และชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

2. คำถามในการวิจัย

1. จะพัฒนาพื้นที่และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนสามเรือน เพื่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างไร

2. รูปแบบกิจกรรม ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนสามเรือน ที่เหมาะสมควรมีลักษณะอย่างไร

3. หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสามเรือนอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

3.3 เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม

3.4 เพื่อเสนอแผนการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. สมมุติฐานในการวิจัย

พื้นที่ตำบลสามเรือน สามารถพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจากการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และตรงตามความต้องการของชุมชนได้

5. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ทำการศึกษา เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เคยลงพื้นที่เพื่องานบริการวิชาการมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับชุมชนดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่คณะผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับผู้นำ และชาวบ้านเป็นอย่างดี สามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยดังกล่าวได้ทันที ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นส่วนสำคัญในการทำวิจัยเชิงพื้นที่และการทำวิจัยอย่างมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตด้านประชากร

1) ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) บุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. บริบทของพื้นที่ ได้แก่

- 1.1 ประวัติความเป็นมา และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน
- 1.2 ลักษณะโครงสร้างของประชากร อาชีพ และรายได้ของคนในชุมชน
- 1.3 สภาพภูมิประเทศและทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนเช่น แม่น้ำ ลำคลอง พืชพรรณและสัตว์ในท้องถิ่นรวมถึงระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
- 1.4 ศึกษาศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

2. ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

3. ศึกษาและนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม

4. ศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จากการศึกษา ได้แก่

6.1 ประโยชน์ที่ได้จากผลการวิจัย

6.1.1 ได้ทราบถึงทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนสามเรือนและทุนทางวัฒนธรรม เพื่อยกระดับพื้นที่ตำบลสามเรือนสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.1.2 ได้ทราบถึงเส้นทางทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบล สามเรือนที่มีความเหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

6.1.3 ได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6.2 หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้

6.2.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

6.2.2 เป็นการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมถึงมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า ให้สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ต่อไป

6.2.3 ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว สามารถนำข้อมูลจากการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปจัดเป็นรายการนำเที่ยวของทางบริษัทได้

6.2.4 เป็นการขยายตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

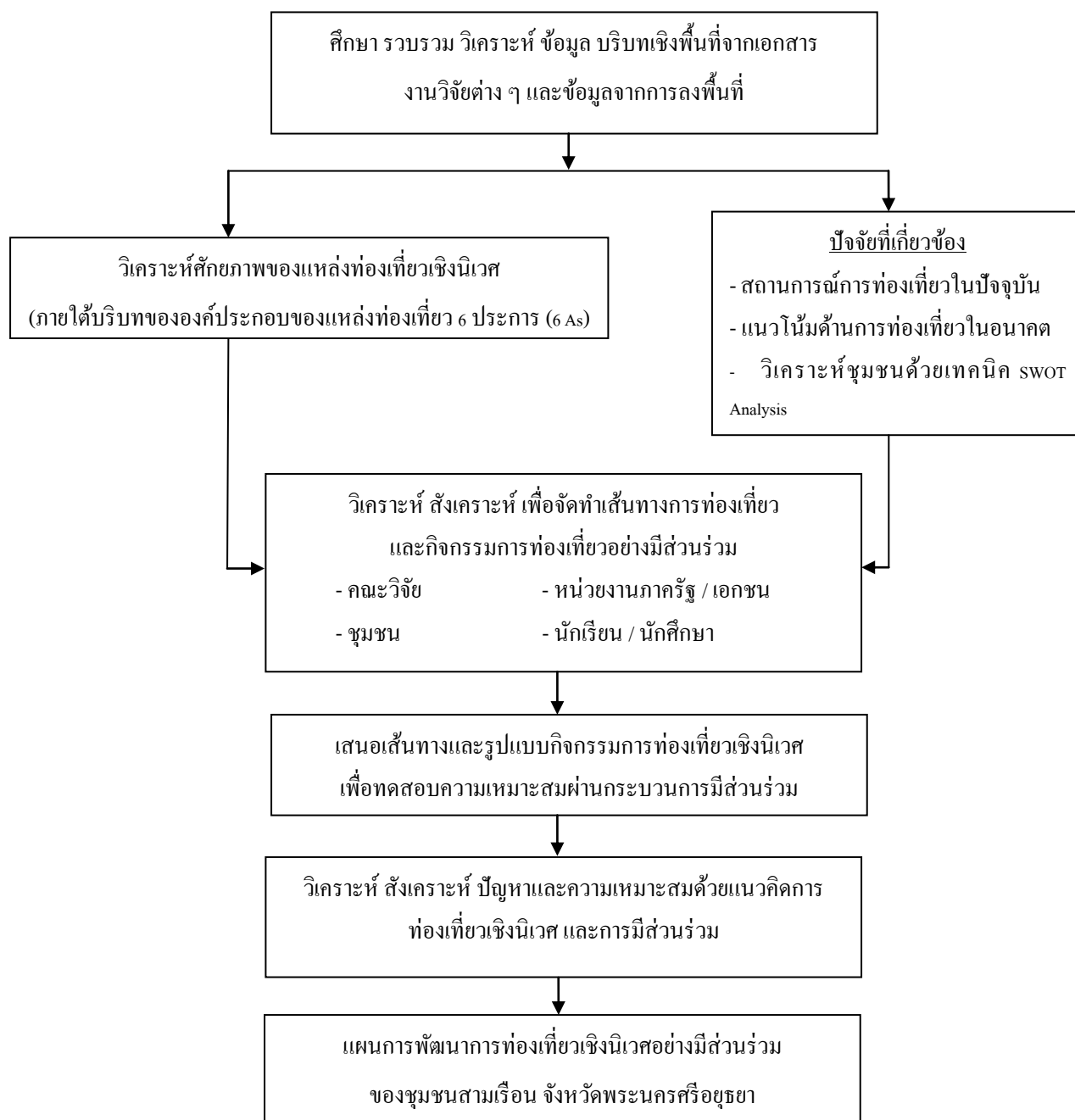
7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในชุมชนสามเรือน อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

7.2 การมีส่วนร่วม (Participating) หมายถึง การเข้าร่วมของชุมชนสามเรือนในการร่วมคิด ร่วมวางแผน แก้ไข ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนสามเรือนเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการการวิจัย (Research Framework) ในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. บริบทของพื้นที่
2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
5. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของพื้นที่

สภาพทั่วไปของพื้นที่

มีการแบ่งเขตรับผิดชอบทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 19.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,025.65 ไร่ จำนวนประชากรทั้งหมด 7,819 คน ชาย 3,884 คน หญิง 3,935 คน รวมทั้งหมด 5,776 ครัวเรือน

สภาพภูมิประเทศ

ตำบลสามเรือน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมถึงไม่มีภูเขา ไม่ติดแม่น้ำแต่ติดคลองส่งน้ำโครงการชลประทาน และมีคลอง หนอง บึง ใหญ่เล็กจำนวนมาก ลักษณะดังกล่าวทำให้น้ำในช่วงที่มีน้ำหลากน้ำจึงถึงทุกพื้นที่

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน ตำบลสามเรือนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มดินเหนียว เป็นดินที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวมีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลาง ลักษณะของดินมีสีดำ สีดำเทา สีน้ำตาล สีน้ำตาลเทา

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ ประเภทแหล่งน้ำผิวดินของตำบลสามเรือนได้จากลำคลองต่าง ๆ ได้แก่ คลองโพ คลองทราย คลองชลประทาน และจากหนอง บึงใหญ่เล็กจำนวนมากในพื้นที่

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม มีการคมนาคมทางบกเป็นสำคัญโดยมีถนนภายในหมู่บ้านเชื่อมกับถนนเลียบคลองชลประทาน ถนนโรจนะ และถนนจอมพล ๒.พิบูลย์สงคราม เป็นเส้นทางในการคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

การไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึงครบทุกหมู่บ้านและประชาชนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

การสื่อสาร มีโทรศัพท์บ้าน/สาธารณะไม่ครบทุกบ้าน

การประปา ประชาชนมีน้ำประปาใช้ครบทุกครัวเรือน

การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

2.รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3.การจัดการสิ่งแวดล้อมแลมลพิษต่าง ๆ

ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2.ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.การจัดการศึกษา

4.การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

การบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติตามภารกิจของส่วนราชการ

1.ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

2.ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการมีมาตรการป้องกัน

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่น

กำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงาน การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ

ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน จะต้องมีการประเมินโดยวิเคราะห์ถึงโอกาสและภาวะคุกคาม หรือข้อจำกัดอันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง ขององค์การบริหารส่วนตำบล อันเป็นสภาวะแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความก้าวหน้าให้ทันกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลกและสภาพแวดล้อมของสังคมไทย

องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนมีจุดแข็ง คือ

สามารถพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างทั่วถึง เช่น บ่อสาธารณะ คลองชลประทาน

องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนมีจุดอ่อน คือ

ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความเอาใจใส่ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนมีโอกาส คือ

อาจพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

บุษบา สิทธิการ และ สิริวัฒนา ไจมา (2552) ได้กล่าวถึงการพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาที่สำคัญ 6 As ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction)

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก แก่ง บึง ฯลฯ
- 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต ฯลฯ
- 3) แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา ฯลฯ
- 4) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปราสาทขอม ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

2. เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

- 1) การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์
- 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า
- 3) ความปลอดภัยในการเดินทาง
- 4) คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 5) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

- 1) ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว
- 2) ป้ายแนะนำทาง และสถานที่ท่องเที่ยว
- 3) ระบบสื่อความหมาย / สัญลักษณ์
- 4) บริการอินเทอร์เน็ต
- 5) บริการไปรษณีย์
- 6) บริการเช่ารถจักรยาน จักรยานยนต์
- 7) บริการห้องน้ำหรือห้องสุขา
- 8) บริการโทรศัพท์สาธารณะ
- 9) บริการน้ำดื่ม และน้ำใช้
- 10) บริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม
- 11) ร้านขายของที่ระลึก
- 12) ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
- 13) ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว
- 14) บริการตรวจคนเข้าเมือง

4. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services)

- 1) การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ
- 2) การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
- 3) การลดค่าบริการในบางฤดูกาล
- 4) การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นอื่นๆ หรือต่างประเทศ
- 5) รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต

6) บริการเบิก-ถอนเงิน ATM

7) โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข

5. ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation)

1) โรงแรม

2) รีสอร์ท

3) เกสต์เฮ้าส์

4) โฮมสเตย์

5) วิลเลจน์ สเตย์

6) เต็นท์ค้างคืน

6. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

1) ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ก. เดินป่าเที่ยวชมธรรมชาติ

ข. ล่องแก่ง

ค. ล่องแพไม้ไผ่

ง. ล่องเรือยาง

จ. นั่งเกวียน

ฉ. จี่ช้าง จี่ม้า

2) ท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

ก. ประเพณีชนเผ่า

ข. ประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่

ค. บายศรีสู่ขวัญ

3) ท่องเที่ยวจัดแสดง และการแข่งขันกีฬา

ก. การแสดงชนเผ่า

ข. โรงละครหรือการเล่นท้องถิ่น

ค. งานแสดงดนตรีพื้นบ้านท้องถิ่น

ง. แข่งเรือประเพณีในแม่น้ำโขง

จ. เทศกาลอาหารท้องถิ่น

ฉ. งานประกวดและแข่งขันต่างๆ

Buhalis, D. (2000) กล่าวถึง องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทาง (Destination) ว่า เป็นการผสมผสานระหว่างสินค้าทางการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีชื่อสินค้า (Brand name) หรือชื่อของแหล่งท่องเที่ยวปรากฏอยู่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. **สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)** คือ สิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งประดิษฐ์ วัตถุประสงค์ในการสร้างสิ่งนั้น สิ่งที่เป็นมรดก และการจัดกิจกรรมพิเศษ
2. **การเข้าถึง (Accessibility)** คือ ระบบการขนส่ง ประกอบด้วย เส้นทาง อาคารและยานพาหนะ
3. **สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)** คือ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า และการบริการอื่นๆ
4. **รายการนำเที่ยวสำเร็จรูปที่มีอยู่ (Available packages)** คือ รายการนำเที่ยวสำเร็จรูปก่อนเตรียมไว้โดยคนกลางและต้นทุนที่มีอยู่
5. **กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)** คือ กิจกรรมทั้งหมดที่อยู่แหล่งท่องเที่ยวและที่นักท่องเที่ยวจะร่วมกิจกรรมระหว่างเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว
6. **บริการเสริม (Ancillary services)** คือ บริการที่นักท่องเที่ยวจะใช้บริการ เช่น ธนาคาร การติดต่อสื่อสาร ไปรษณีย์ ข้อมูลข่าวสาร โรงพยาบาล เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรมป่าไม้ (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็น “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย”

โดยสรุปก่อนอื่นมีข้อสังเกตจากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมาจากนิยามศัพท์และความหมายของคำ " Ecotourism" นั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานอาชีพ ความเข้าใจ และวัตถุประสงค์ของแต่ละคนหรือองค์กร ซึ่งในภาษาไทยอาจเรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์" แต่ในที่สุดราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณากำหนดคำศัพท์ Ecotourism ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

ข้อพิจารณาต่อมาคือความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น เกือบทั้งหมดให้การยอมรับว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง และแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน (nature - based tourism) เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท อุทยาน วนอุทยาน เกาะแก่ง และชายทะเล เป็นต้น แต่อาจหมายรวมถึง ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น หากสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหรือเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยหรือต่ำ หรือไม่มีผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เพราะฉะนั้นการป้องกันและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว จึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ เช่น ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว ไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น เน้นธรรมชาติและองค์ประกอบของธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูด เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้และเข้าใจ ธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติ (รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น) ตลอดจนผลกระทบของมนุษย์ที่มีต่อระบบนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นการจัดระบบบริการข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติ รวมทั้งการเพิ่มพูนศักยภาพของมัคคุเทศก์จึงเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคิด (วางแผน) การทำ (ปฏิบัติหรือดำเนินการ) และการติดตามตรวจสอบประเมินผล ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องส่วนอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมได้รับผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นด้วยความเหมาะสมเป็นธรรม

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต”

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตามคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราชบัณฑิตยสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะหมายรวมถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว

แต่ปัจจุบันเรื่องการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้มาเยือน ตามคำจำกัดความกระทำได้บ้างในระดับหนึ่ง คือยังไม่สมบูรณ์หรือได้มาตรฐานเพียงพอ ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยานแห่งชาติบางแห่งเท่านั้น อย่างเช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คอยอินทนนท์ น้ำหนาว เขาสก แก่งกระเจาน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม หากยึดความหมายและองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ปฏิบัติกันอยู่หลายประเทศ เช่น คอสตาริกา เคนย่า และประเทศในทวีปอเมริกากลางและอเมริกาใต้ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะจำกัดวงเฉพาะที่เป็นแหล่งธรรมชาติเท่านั้น (nature-based destinations) โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและ วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และแหล่งสรวงธรรมชาติในรูปแบบอื่น

ดังนั้น ตามความหมายที่เป็นสากล ชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ควรจะเน้นการพัฒนาและการจัดการ เฉพาะในแหล่งธรรมชาติซึ่งถือกันว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสนองตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความรู้และอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความเพลิดเพลินและมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น รวมทั้งให้ประโยชน์กลับคืนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

6. เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการท่องเที่ยวทั่วไป กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลายและวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นด้วย

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและระบบนิเวศ หากปัจจัยข้างต้นได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่จะเกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายจนด้อยคุณค่าไปก็มีอยู่สูง

1. การให้ความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการปกป้องรักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มักุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย วิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปได้แก่ การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตาม

จุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ทั้งสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่าย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ้ง ซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลต่อการคงอยู่ของธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น กิจกรรมการเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอเทปเสียงธรรมชาติ กิจกรรมส่อง/ดูนก กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ หรืออาจเป็นกิจกรรมประเภทเดินเล่นผจญภัยหรือชื่นชมธรรมชาติก็ได้

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวคิดที่จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยสร้างรายได้ และยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2554) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันกับประเทศไทยได้ขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านนโยบายการพัฒนาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ โอท็อป (One Tambol, One Product: OTOP) ซึ่งมีต้นแบบ มาจากโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Village, One Product) ที่เมืองโออิตะในประเทศญี่ปุ่น โดยเมืองโออิตะได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นในชุมชนพร้อมกับการพัฒนาเมืองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหรือที่เรียกว่า “หมู่บ้านท่องเที่ยว” จึงเป็นที่มาของแนวคิดการพัฒนาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของไทยในปี พ.ศ. 2544 โดยมีองค์ประกอบหลักสำคัญคือ 1) คนในท้องถิ่น (People) 2) สถานที่ (Place) และ 3) ผลิตภัณฑ์ (Product) โดยอยู่บนจุดแข็งที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) และ 2) ความหลากหลายเชิงชีวภาพ (Bio-Diversity) ทั้งนี้ มีเนื้อหาสาระของการพัฒนาโครงการดังกล่าวอยู่ที่การผสานจุดแข็งทั้งสองประการเพื่อก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย มีเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของคนในแต่ละภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

ภุริวัจน์ เดชอุ่ม (2553) ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยมุ่งตอบสนองพฤติกรรม การบริโภครูปแบบใหม่ของคนในยุคปัจจุบันและอนาคต การท่องเที่ยวในยุคนี้อาจจะได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern tourism) ซึ่งแนวโน้มของรูปแบบการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะมากขึ้น (Moving to niche) เน้นความดั้งเดิม รวมไปถึงความคาดหวังที่จะได้รับประสบการณ์ที่มีความแปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยุคใหม่ยังมีพฤติกรรมบริโภคที่เน้นองค์ประกอบเชิงอารมณ์มากขึ้นนอกเหนือจากองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถจับต้องหรือสัมผัสได้ ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยว ภาคอุตสาหกรรมจึงความจำเป็นต้องทำความเข้าใจสถานการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ภัทรพงษ์ อินทรกำเนิด และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง ระบบนวัตกรรมรายสาขา เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้เสนออนุกรมวิธานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในทางวิชาการและนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะนโยบายอุตสาหกรรม โดยมีแนวความคิดว่า สาขาอุตสาหกรรมแต่ละสาขา (sector) มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของลักษณะเด่น กระบวนการและปัจจัยสำคัญมีผลต่อการสร้างนวัตกรรม ตลอดจนทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมในอนาคต (technology trajectory) การยอมรับในความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวนำมาซึ่งการพัฒนานุกรมวิธาน (taxonomy) ของสาขาอุตสาหกรรมต่าง ๆ มานานกว่าสามทศวรรษแล้ว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การขับเคลื่อนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อาศัยการบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital)

ทุนทางวัฒนธรรมคือพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรมเป็นการอธิบายความหมายในมิติเชิงเศรษฐศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากยุคที่เน้นการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมไปสู่ยุคที่เน้นการบริการซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการเลื่อนยทางวัฒนธรรมได้

2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์เข้ามาผสมผสานในธุรกิจเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และก่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เกิดความแตกต่าง โดดเด่นเหนือคู่แข่ง และยากต่อการลอกเลียนแบบ จนเป็นความมีเอกลักษณ์ (Uniqueness) ของบริษัท การใช้ชั้นเชิงความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งมอบ “ประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์” (Creative Experience) ให้แก่นักท่องเที่ยวหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการสร้างนิเวศวิทยาความคิดสร้างสรรค์

3. ทักษะเฉพาะตัว (Specialized Skills)

ทักษะเฉพาะตัวของคนเกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมโดยมีทุนความคิดสร้างสรรค์เป็นรากฐานที่สำคัญ ทักษะเฉพาะตัวสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นงานผลิตศิลปกรรม การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมประเภทต่างๆ ศิลปะการแสดง ศิลปะการเล่าเรื่องและสื่อความหมาย หรือแม้แต่ความมีอัธยาศัยไมตรีจิตและความโอปอ้อมอารีซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการให้บริการแบบไทยที่มีมูลค่าสูงและมีชื่อเสียงในระดับโลก

4.เทคโนโลยี (Technology)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยี เพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ในเชิงสุนทรียภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อใหม่ (New Media) สำหรับการท่องเที่ยว แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดยุคใหม่ที่เรียกว่า “การตลาดเชิงประสาทสัมผัส” (Sensory Marketing) ที่เน้นการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา (ดู) หู (ฟัง) จมูก (กลิ่น) ปาก (รสชาติ) และกาย (สัมผัส) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อที่นำเสนอภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและกระตุ้นให้เกิดความต้องการเดินทางไปสัมผัสบรรยากาศที่พบเห็นในภาพยนตร์นั้น

การบูรณาการองค์ประกอบหลักทั้งหมดในข้างต้นมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคใหม่ที่มีความเป็นปัจเจกและมีลักษณะเฉพาะตัวสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการขับเคลื่อนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จในระยะยาวนั้นจะเป็นต้องกำหนดนโยบายในระดับมหภาคมารองรับด้วย

กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อปรากฏผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ในสถานะที่ทุนนิยมท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์แทรกซึมอยู่ในมิติของการดำเนินธุรกิจจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการหยิบยืมแนวคิดทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ แต่ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การค้นหาอัตลักษณ์และทำความเข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อาศัยทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อน ดังนั้น จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการค้นหาอัตลักษณ์ (Identity) หรือการเรียนรู้ตนเองซึ่งครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา ความหลากหลายทางธรรมชาติเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของวัฒนธรรมเปรียบเสมือนกับการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งของสังคมให้มีจุดยืนที่มั่นคงและสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาในมิติต่างๆ ได้อย่างกลมกลืน

2. การค้นหาความโดดเด่นและความแตกต่าง

การค้นหาความโดดเด่นและความแตกต่างนำมาซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Uniqueness) ที่ไม่สามารถจะลอกเลียนแบบได้ ถึงแม้ว่า การท่องเที่ยวจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีสิ่งใดมาทดแทนกันได้ อย่างสมบูรณ์ก็ตามแต่ก็มีข้อเสียตรงที่สามารถลอกเลียนแบบกันได้ เช่น รายการนำเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำหรือตลาดบกที่สร้างขึ้นใหม่ สินค้าที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้การรักษาเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนก็ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. การสร้างเสริมคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

คำว่า “คุณค่า” (Value) ถูกนำมาใช้ในบริบทในการบริหารจัดการตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เรียกว่า “การจัดการคุณค่า” (Value Management: VM) “การวิเคราะห์คุณค่า” (Value Analysis) และเป็นที่มาของกระบวนการที่เรียกว่า “วิศวกรรมคุณค่า” (Value Engineering) วิศวกรรมคุณค่านี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การเพิ่มองค์ประกอบที่มีส่วนเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกรักของผู้ซื้อถึงมูลค่า (Worth) ที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการลดต้นทุนการผลิตขององค์การลงด้วย โดยการเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอาจใช้กระบวนการออกแบบ (Design) มาช่วยเสริมอย่างครบวงจรตั้งแต่การออกแบบแนวคิดของธุรกิจ (Concept Design) การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (Product and Packaging Design) การออกแบบการบริการ (Service Design) รวมไปถึงการออกแบบประสบการณ์ (Experience Design) ที่นักท่องเที่ยวพึงจะได้รับ ตัวอย่างเช่น งานศิลปหัตถกรรมไทยแขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยและได้รับการพัฒนาให้เป็นสินค้าที่ระลึกหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ถ้าหากจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวแบบมุ่งการขายเพียงอย่างเดียวจะทำให้ นักท่องเที่ยวต้องอรรถราคาเนื่องจากมองไม่เห็นมิติของคุณค่า จึงอาจจะจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส ชมการสาธิต ทดลองผลิตสินค้าอย่างมีส่วนร่วม และนำไปสู่ความเข้าใจถึงความประณีตละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนี้ หากพิจารณาในมุมมองทางการตลาด การเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวนั้นถือว่าเป็นการตลาดที่สร้างส่วนแบ่งตลาดในมิติใหม่ (Market Space) ด้วยจุดยืนเชิงอารมณ์ (Psychological Market Positioning) แทนที่ส่วนแบ่งตลาดในมิติเดิม (Market Share) ที่เน้นการขายความสะดวกสบายจากการใช้สอยเพียงอย่างเดียว

4. การหยั่งรู้ความต้องการเบื้องต้นของตลาด

การหยั่งรู้ความต้องการเบื้องต้นของตลาดในยุคปัจจุบัน หมายถึง การสังเกตการณ์เพื่อความเข้าใจบริบท (Contextual Observation) ไม่ใช่การสำรวจหรือสอบถามข้อเท็จจริงแบบกระบวนการวิจัย โดยทั่วไปเนื่องจากผู้บริโภคในยุคใหม่มักปิดบังอำพราง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพูดของผู้บริโภคนั้น ในกระบวนการวิจัยแบบสังเกตการณ์เชิงบริบทจะไม่ถือว่าเป็นความต้องการที่แท้จริง การกระทำเท่านั้น ที่ถือว่าเป็นความต้องการหรือช่องทางการตลาดที่แท้จริง ดังนั้น คำถามเพื่อสร้างความเข้าใจที่แท้จริงกับลูกค้า (Customer Insight) จะมีลักษณะเป็นคำถามแบบอ้อม เช่น การถามถึงรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) ลักษณะการใช้ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น จากนั้น จึงนำมาตีความใหม่เพื่อให้เข้ากับบริบททางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปและใช้เป็นกรอบความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง

5. การปรับเปลี่ยนกลวิธีในการพัฒนาตลาด

กลวิธีในการพัฒนาตลาดในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากการมุ่งเน้นการขายผลิตภัณฑ์แบบมวลชน (Mass Product) มาสู่การส่งมอบคุณค่าด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นหรือที่เรียกว่า “การตลาดแบบมุ่งขายคุณค่า” (Value-based marketing) เมื่อนำกลวิธีในการพัฒนาตลาดลักษณะนี้มาใช้ในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะหมายถึง การเชื่อมคุณค่าของความดั้งเดิมและความเป็นตัวตนเข้ากับความทันสมัยได้อย่างกลมกลืนและก่อให้เกิดแก่นคุณค่าที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ คือ 1) ลักษณะและการแสดงออก (Tone and Manner) 2) รสนิยม (Taste) และ 3) แนวโน้ม (Trend) จากนั้นจึงพัฒนาตลาดขึ้นมาด้วยการชี้ให้นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมองเห็นคุณค่าที่แฝงตัวอยู่ในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น การใช้กลยุทธ์น่านน้ำสีคราม (Blue Ocean) การใช้แนวคิดผลิตภัณฑ์มีจำนวนจำกัด (Limited Edition Concept) การสร้างกระแสนิยมด้วยเครือข่ายทางสังคม (Social Network Marketing) เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวแนวทางใหม่ในปัจจุบัน เพราะเป็นการให้ความสนใจในวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการแสดงถึงความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน ซึ่งหมายถึงชุมชนเจ้าของสถานที่ที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ผลที่ได้คือความประทับใจในพื้นที่ของการท่องเที่ยวเอง โดยคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ การท่องเที่ยวแบบเจาะจงว่าเป็นรูปแบบใด เข้าใจในการท่องเที่ยวแบบนั้น เข้าไปสัมผัสและ ร่วมกิจกรรมในการท่องเที่ยว สามารถพัฒนาจินตนาการการสร้างสรรค์หรือศักยภาพในการสร้างสรรค์ มีการเรียนรู้

ข้ามวัฒนธรรมและเข้าใจในวัฒนธรรมพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง จดจำประทับใจผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีหลากหลายประเภท เช่น ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม มีกลุ่มประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณสถาน วัฒนธรรมประเพณี ประเภทศิลปะ มีกลุ่ม วัตถุโบราณ การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ ประเภทวิถีชีวิต วิถีชีวิต สังคมชนบท

5. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2554) ได้กล่าวถึงเทคนิคการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ มี 4 เทคนิคหลัก ดังนี้

1. การอนุรักษ์ คือ การรักษาสิ่งที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยให้คงอยู่สืบต่อไป เช่น การอนุรักษ์ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การลงแขกเกี่ยวข้าวหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น
2. การฟื้นฟู คือ การนำสิ่งที่สูญหายไปแล้วให้กลับมาอีก เช่น การฟื้นฟูการละเล่นไทยโบราณ การฟื้นฟูเกษตรแบบผสมผสาน การฟื้นฟูประเพณีก่อกองทราย เป็นต้น
3. การประยุกต์ คือ การนำสิ่งเดิมมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น ประยุกต์การบวชพระเป็นการบวชป่าเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. การสร้างใหม่ คือ การคิดค้นสิ่งใหม่จากฐานความรู้ดั้งเดิม เช่น การสร้างชลประทานแทนเหมืองฝาย การผลิตเตาแก๊สแทนเตาถ่าน เป็นต้น

สามารถ จันทรสุรย์ (2543) นิยาม “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ว่า หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) นิยาม “ภูมิปัญญา” ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาอันล้ำค่าของท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งว่า เป็นพื้นฐานความรู้ ความสามารถของบุคคลในท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำรงชีวิต ที่ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติแวดล้อม และกระบวนการทางสังคมเสมือนเป็นแกนหลักของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

เสรี พงศ์พิศ (2539) ให้ความหมายว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หมายถึง “รากฐานของความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ ภูมิปัญญามีสองลักษณะ คือ ส่วนที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ ปรัชญาการดำเนินชีวิต คุณค่า และ

ความหมายของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวัน กับส่วนที่เป็นรูปธรรม เช่น การทำมาหากิน หัตถกรรม ศิลปะ คนตรี”

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2542) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศัพท์นี้การกำเนิดของมันชัดเจนมีความมุ่งหมายที่จะใช้วัฒนธรรมของตนเองได้กระแสดการต่อสู้ให้พ้นการครอบงำเป็นอิสระและสร้างสรรค์ หากทำเสร็จแล้วมีการสร้างตาข่ายโยงใยภูมิปัญญาระหว่างกัน ชุมชนหมู่บ้านก็มีอำนาจเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่งที่จะผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงสู่สันติสุขในที่สุด

สามารถ จันทรสุริย์ (2534 : คำนำ) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งกว้างทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 264) ภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของชุมชน ปัญหาในการดำรงชีวิต และปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยที่ปราชญ์ชาวบ้านนี้ได้มีกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์มาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ปวีศา สิทธิสาร (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อ ความพึงพอใจได้รับการตอบสนองโดยความรู้ทางบวกมากกว่าทางลบ มีความรู้สึกที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและตามความพึงพอใจ ดังนั้น ความพึงพอใจของผู้รับบริการจึงเป็นหัวใจของธุรกิจที่ให้บริการ การสร้างมาตรฐานในการให้บริการ จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกที่ดี รู้สึกพึงพอใจ ประทับใจ และมีแรงจูงใจที่จะมาใช้บริการอีก นอกจากนี้ยังแบ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ 2 แบบ คือ ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยระดับสูง ได้แก่ ความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกภายใน เช่น ความรู้สึกรัก ชอบ โกรธเกลียด เป็นต้น

นฤมล บัวจันทร์ (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจ จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้รับบริการเข้าไปใช้บริการในสถานที่ให้บริการนั้น และประสบการณ์นั้นเป็นไปตามความคาดหวังเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

สายัณห์ เทียนวิมลชัย (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การให้ค่าความรู้สึกพอใจหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของคนอันเป็นผลมาจากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อมเมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ซึ่งสภาพหรือคุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ทำอยู่ โดยค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ ทัศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจนั่นเอง เช่น ความรู้สึก ดี เลว พอใจ ไม่พอใจ สนใจ ไม่สนใจ ชอบใจ สมใจ จูใจ เป็นต้น

7. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1.การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2.การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสราภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

จิต นิลพานิช และกุลธร รัตนพวงศธร (2532) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิทย์ พวงงาม (2545,) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาลงท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2.การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3.การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4.การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษ, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย(2545,หน้า 116)ยังได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1.ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความ ต้องการ

2.ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3.ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4.ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่า แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
 2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
 3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
 4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
 5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ
- นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้
1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
 2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
 - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
 - 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
 - 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
 - 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทวีพล ไชยพงษ์ (2557) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ณ วนอุทยานน้ำตกเขาอีโต้ จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ประกอบด้วย เส้นทาง กิจกรรมและกระบวนการ 2) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ณ วนอุทยานน้ำตกเขาอีโต้จากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 3) สร้างแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ณ วนอุทยานน้ำตกเขาอีโต้ จังหวัดปราจีนบุรี การดำเนินการวิจัยเป็นการประยุกต์ใช้วิจัยและการพัฒนา (R & D) ในการทดลองและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผลการวิจัยพบว่า

ผลจากโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยานจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า 1) ด้านพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน อาจต้องมีการควบคุมเรื่องปริมาณของนักท่องเที่ยวและปัญหาขยะมูลฝอย 2) ด้านการจัดการ พบว่าการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้วยจักรยานต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกิจกรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นค่อนข้างจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และควรมีการส่งเสริมในกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม 4) ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนในท้องถิ่นยังเห็นการทำกิจกรรมจักรยานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งไกลตัว จึงไม่เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำกิจกรรม

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยานพบว่า 1) ด้านการวางแผน พบว่าควรมีการบูรณาการด้านบุคลากรในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการมาท่องเที่ยวด้วยจักรยานอย่างเดียว การจัดให้มีการส่งเสริมทางการตลาดบริการในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยว 2) การจัดองค์การพบว่า ควรมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน และจัดอบรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยจักรยาน 3) การนำไปใช้ พบว่า ควรมีการนำไปปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน มุ่งทำงานเป็นทีม มีการตรวจสอบเส้นทางและอุปกรณ์อย่างต่อเนื่อง 4) การควบคุม พบว่า ควรมีการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ รวมถึงการจัดทำสถิติการท่องเที่ยว

มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคน 2) ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชนคลองโคน 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัด

สมุทรสงคราม ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก (ด้านความประทับใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว) 2) การปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชนคลองโคน เป็นต้นแบบในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความมีจิตสาธารณะของชุมชนในความร่วมมือและการจัดการ รวมไปถึงการร่วมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งของสมาชิกในการทำปะปดคลองโคนจากภูมิปัญญาชาวบ้านจนมีชื่อเสียงโด่งดัง และการใช้ชีวิตแบบพอเพียง 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพื่อการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ ควรการฝึกอบรม หรือมีโครงสร้างการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน

สุดารัตน์ แสงจาง (2553) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน จ.สมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้มีความพร้อมต่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นนำแนวทางที่ได้มาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมและสามารถรองรับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งกระบวนการศึกษาทำโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อธิบายสภาพการณ์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ณ วันที่ทำการศึกษา โดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงแบบเจาะลึก เล่าเรื่อง กับแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนมีศักยภาพและคุณภาพสูงในทุกด้าน โดยมีคะแนนรวมในระดับดีเยี่ยมโดยเฉพาะในองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งว่าด้วยเรื่องสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอันเป็นกุญแจสำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยวในการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน การวิจัยได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวครอบคลุมประเด็นที่เป็นจุดอ่อนในแหล่งท่องเที่ยว และจากนั้นนำแนวทางที่ได้เสนอแนะผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและหัวหน้าชุดวิจัยเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวบ้านห้วยแร่ (2) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบล (3) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับท้องถิ่น วิธีการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และประยุกต์ใช้รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวที่ได้ผลสูงสุด (TOMM) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากร 4 กลุ่มที่เข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทุกขั้นตอน คือ กลุ่มตัวแทนภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน กลุ่มชุมชนห้วยแร่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ในการดำเนินการวิจัยได้นำเทคนิควิธีการหลายรูปแบบเข้ามาใช้ในการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเทคนิคที่สำคัญคือ PIC ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วม (Participatory) การเพิ่มพูนพัฒนา (incremental) การประสานงาน การร่วมมือ และหรือการทำงานร่วมกัน (Coordination /cooperation/collaboration) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง ผลของการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนร่วมทำให้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในชุมชน อันประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวในลำคลองห้วยแร่ที่มีความยาวเป็นระยะ 7 กิโลเมตร การเที่ยวสวนผลไม้ การตกกุ้งหลวง ข้าวห่อกาบหมากและขนมจากจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่พักแบบโฮมสเตย์ การวางแผนดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมไม่เพียงช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่ยังทำให้เกิดโครงการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่นๆ ในชุมชน เช่น ผลผลิตแปรรูปมังคุด การนวดบำบัด การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในการปลูกข้าว การละเล่นกลองยาวและเพลงรำพา และยังทำให้เกิดการดำเนินการธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกผลไม้เป็นสบู่ เครื่องสำอาง และจากวัสดุพืชเป็นยาแก้นิ่วและยาคุม เป้าหมายในการวิจัยนี้เป็นการนำเสนอแนวความคิดและกรอบในการวางแผนการดำเนินงานและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้
3. เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม
4. เพื่อเสนอแผนการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาหลายรูปแบบมาประกอบกัน ได้แก่ การวิจัยเอกสารการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเอกสาร

เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านการเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างกิจกรรมหรือสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยคณะผู้วิจัยจะทำการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เพื่อสรุปและกำหนดเป็นเกณฑ์ในการสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ประเมินความพึงพอใจของแต่ละกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม

การวิจัยเชิงสำรวจ

เป็นการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางทางการท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่มย่อย และการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง แผนการพัฒนากองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่บุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามเรือน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 6 จำนวน 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

- 1) ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 3) บุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 4) นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือนครั้งที่ 6 จำนวน 200 คน

3. เครื่องมือ

3.1 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยกำหนดคำถามในงานวิจัยไว้บางส่วนและสัมภาษณ์แบบนอกรอบคำถามที่เตรียมไว้โดยยึดวัตถุประสงค์ในการวิจัยเป็นหลัก

3.2 แบบประเมินความพึงพอใจ โดยกำหนดคำถามให้เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน (6 As) โดยกำหนดระดับความพึงพอใจ เป็น 5 ระดับ

แบบประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำของชุมชนสามเรือน ซึ่งนำมาให้นักท่องเที่ยวได้ประเมินนั้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลตามลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วม ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสามเรือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale) 5 ระดับ คือ ความพึงพอใจระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามในการเข้าร่วมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความพึงพอใจใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบประเมินมีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมน้อยที่สุด

การแปลผลจากการประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อคำถาม ซึ่งสามารถแปลผลในแต่ละช่วงชั้นได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 แปลผลว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 แปลผลว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 แปลผลว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 แปลผลว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 แปลผลว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question) โดยให้เขียน

บรรยาย

3.3 เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ แผนที่รอบในและรอบนอก
เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน และปฏิทินวิถีชีวิต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวม ค้นคว้า
ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
โดยเฉพาะการเกษตร วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) การวิจัยเชิงสำรวจ ได้จากการแจกแบบประเมินความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวว่ามีความเหมาะสมมาก
น้อยเพียงใด หลังจากนั้นจะทำการรวบรวมแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้จากช่วงการจัดงานวันเห็ด
ตับเต่างามที่สามเรือนครั้งที่ 6 จำนวน 200 ชุดโดยแจกแบบประเมินแบบวันต่อวัน เพื่อดูความถูกต้อง
ความสมบูรณ์ และความเป็นเอกภาพของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชน รวมถึง
ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำการนัดวัน เวลา และ
สถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อการสนทนากลุ่มตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุก
ประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสนทนา

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอ
ต่อไป

5) การประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมกลุ่มใหญ่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะประชากรศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ความถี่ (Frequency) เปอร์เซ็นต์ (Percentage) ในการอธิบายลักษณะทางด้านข้อมูลส่วนบุคคล

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อคำถามแบบเปิด (Open ended question) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ และนำเสนอข้อมูลอธิบายเป็นความเรียง

5.3 ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยวิธีการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบท ชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้เส้นทางและรูปแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม และนำไปสู่แผนการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาหลายรูปแบบมาประกอบกัน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

คณะผู้วิจัยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (แผนที่รอบในและรอบนอก/เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน/ปฏิทินวิถีชีวิต) โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสถาบันวิจัยและพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน กลุ่มเห็ดดับเต่า ตำบลสามเรือน สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และชาวบ้านในตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชุมหารือและร่วมกันกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่และตรวจสอบประเด็นการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (แผนที่รอบในและรอบนอก/เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน/ปฏิทินวิถีชีวิต)

ภาพที่ 2 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ Timeline

ภาพที่ 3 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ ปฏิทินชีวิต

ภาพที่ 4 การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนสามเรือนด้วยเครื่องมือ แผนที่รอบนอกและในชุมชน

ภาพที่ 5 การสร้างแผนที่รอบนอกและในชุมชน

กิจกรรมที่ 2 ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยในพื้นที่

ภาพที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปฏิทินวิถีชีวิตชุมชน

ภาพที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ชุมชน

กิจกรรมที่ 3 ตรวจสอบประเด็นการวิจัยกับผู้แทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสกัด
โจทย์วิจัยที่แท้จริง

ภาพที่ 8 การนำข้อมูลที่ได้สรุปและตรวจสอบประเด็นการวิจัยโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 9 การประชุมสรุปและตรวจสอบประเด็นการวิจัยโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือน ให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนำมาประเมินศักยภาพพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา โดยวางแผนกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 4 ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม

ภาพที่ 10 โคนต้นโสนแหล่งเพาะเห็ดตับเต่า

ภาพที่ 11 เห็ดตับเต่า

ภาพที่ 12 บริเวณทางเข้าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำชมเห็ดตับเต่าในแปลงโสน

ภาพที่ 13 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำชมเห็ดตับเต่าในแปลงโสน

**ตารางที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน
อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา**

องค์ประกอบการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	13 คะแนน				
	คะแนน (A)			ค่าน้ำหนัก (B)	ค่าคะแนน (A*B)
	0	0.5	1		
1. แหล่งธรรมชาติมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และดึงดูดดึงดูดกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ			1	3	3
2. แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลัก			1	3	3
3. แหล่งธรรมชาติยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้ และไม่มีการรบกวนจากมนุษย์		0.5		2	1
4. มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว		0.5		2	1
5. การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาธรรมชาติให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการดูนก การศึกษาพันธุ์ไม้ ฯลฯ เป็นครั้งคราว		0.5		2	1
6. มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสารและให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้	0			1	0
คะแนนที่ได้					9

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ได้ผลการประเมินคือ 9 คะแนน จาก 13 คะแนน โดยแบ่งเป็น

แหล่งธรรมชาติมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และดึงดูดดึงดูดดึงดูดกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ ค่าน้ำหนัก 3 ได้ค่าคะแนน 3 คะแนน

แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลัก มีค่าน้ำหนัก 3 ได้ค่าคะแนน 3 คะแนน

แหล่งธรรมชาติยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้ และไม่มีการรบกวนจากมนุษย์ มีค่าน้ำหนัก 2 มีค่าคะแนน 1 คะแนน

มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีค่าน้ำหนัก 2 ได้ค่าคะแนน 1 คะแนน

การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาธรรมชาติให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการดูนก การศึกษาพันธุ์ไม้ ฯลฯ เป็นครั้งคราว มีค่าน้ำหนัก 2 ได้ค่าคะแนน 1 คะแนน

มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสารและให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้ มีค่าน้ำหนัก 1 ค่าคะแนน 0 คะแนน

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	มีกิจกรรมการล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา คลองโพ ชมทิวทัศน์
2. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	มีวัดอยู่ในเขตพื้นที่ ได้แก่ วัดสามเรือน
3. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร	มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนา และเห็ดคืบเต่า มีกิจกรรมศึกษาและเรียนรู้การปลูกเห็ดคืบเต่า
เส้นทางคมนาคมเข้าถึง	ผลการศึกษา
1. การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์	มีถนนลาดยางเข้าถึงชุมชน หน้ากว้าง กว้าง 6 เมตร(2 ช่องทาง)
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า	พื้นที่ทางการเกษตรอยู่ริมทางสามารถเดินทางด้วยเท้า
3. ความปลอดภัยในการเดินทาง	มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีรถวิ่งมากนัก
4. คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ถนนลาดยาง 2 ช่องทาง หน้ากว้างประมาณ 6 เมตร
5. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล	ช่วงฤดูฝนจะมีปัญหาน้ำท่วม ต้องปิดให้บริการการท่องเที่ยว เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ลุ่มจึงทำให้น้ำท่วมในฤดูฝน
สิ่งอำนวยความสะดวก	ผลการศึกษา
1. ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว	มีศาลาที่พักเป็นจุด ๆ ไป จุดชมวิว มีเป็นบางสถานที่
2. ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว	มีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการและการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ต้องใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์เพื่อถามทาง
3. ระบบสื่อความหมาย หรือ สัญลักษณ์	ไม่มีการจัดการ

4. บริการไปรษณีย์	ไม่มีบริการ	
5. บริการเช่ารถจักรยาน จักรยานยนต์	ไม่มีบริการ	
6. บริการห้องน้ำหรือห้องสุขา	มีเป็นบางจุด	
7. บริการโทรศัพท์สาธารณะ	มี 81 แห่ง	
8. บริการน้ำดื่มและน้ำใช้	มีเป็นร้านค้าที่ให้บริการ	
9. บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม	เป็นร้านขายของชำ ร้านก๋วยเตี๋ยว และร้านอาหารตามสั่ง แต่เป็นลักษณะร้านอาหารตามบ้าน	
10. ร้านขายของที่ระลึก	ไม่มีสถานที่ประจำ	
11. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ไม่มี ซึ่งข้อมูลจะอยู่ที่ อบต.	
12. ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว	มีจุดที่พักสายตรวจจำนวน 1 แห่ง	
13. บริการตรวจคนเข้าเมือง	ไม่มี	
14. การสาธารณสุข	มีร้านขายยา 5 แห่ง คลินิก 3 แห่ง	
15. ปั้มน้ำมันและก๊าซ	มีจำนวน 3 แห่ง	
การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว		ผลการศึกษา
1. การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ	รายการท่องเที่ยว และรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและโปรโมทสื่อต่าง ๆ ให้ฟรี	
2. การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	มีการจัดงานประจำปีชุมชน คืองาน วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน	
3. การลดค่าบริการในบางฤดูกาล	ไม่มี	
4. การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ	มีในช่วงที่จัดงาน วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน	
5. รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต	ไม่มี	
6. การเบิก – ถอนเงิน ATM	ไม่มี	
7. โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข	มีโรงพยาบาลสุขภาพประจำตำบลและคลินิกชุมชนประจำตำบล	

ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
1. โรงแรม	ไม่มีบริการ
2. รีสอร์ท	ไม่มีบริการ
3. เกสต์เฮ้าส์	ไม่มีบริการ
4. วิลเลจส์ สเตย์	ไม่มีบริการ
5. เต็นท์ค้างคืน	ไม่มีบริการ

กิจกรรมการท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
1. ธรรมชาติ	นั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำเจ้าพระยา คลองโพ
2. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี	มีงานวันสงกรานต์ มีงานบุญตามวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานวันอาบน้ำเย็นเพ็ญ
3. การจัดแสดงและแข่งขันกีฬา	มีในช่วงที่จัดงาน วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผลการศึกษาคือมีกิจกรรมการล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา คลองโพ ชมทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาคือมีวัดในเขตพื้นที่ได้แก่ วัดสามเรือน และแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร ผลการศึกษาคือมีพื้นที่ทำการเกษตร โดยประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนา และเห็ดดับเต่างามมีกิจกรรมศึกษาและเรียนรู้การปลูกเห็ดดับเต่างาม

ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ประกอบไปด้วย การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ ผลการศึกษาคือมีถนนลาดยางเข้าถึงชุมชน หน้ากว้าง 6 เมตร 2 ช่องทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า ผลการศึกษาคือพื้นที่ทางการเกษตรอยู่ริมทางสามารถเดินทางด้วยเท้า ความปลอดภัยในการเดินทาง ผลการศึกษาคือมีความปลอดภัยค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีรถวิ่งมากนัก คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือถนนลาดยาง 2 ช่องทาง หน้ากว้างประมาณ 6 เมตร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล ผลการศึกษาคือช่วงฤดูฝนจะมีปัญหาน้ำท่วม ต้องปิดให้บริการการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ลุ่มทำให้น้ำท่วมในฤดูฝน

ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบไปด้วย ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว ผลการศึกษาคือมีศาลาที่พักเป็นจุดๆ ไปจุดชมวิวมีเป็นบางสถานที่ ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการและการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ต้องใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์เพื่อถามทาง ระบบสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์

ผลการศึกษาคือไม่มีการจัดการ บริการไปรษณีย์ ผลการศึกษาคือไม่มีบริการ บริการเช่ารถจักรยาน จักรยานยนต์ ผลการศึกษาคือไม่มีบริการ บริการห้องน้ำหรือสุขา ผลการศึกษามีบริการเป็นบางจุด บริการโทรศัพท์สาธารณะ ผลการศึกษามี 81 แห่ง บริการน้ำดื่มและน้ำใช้ ผลการศึกษาคือมีร้านค้า ที่ให้บริการ บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผลการศึกษาคือเป็นร้านขายของชำ ร้านก๋วยเตี๋ยว และร้านอาหารตามสั่งแต่เป็นลักษณะร้านอาหารตามบ้าน ร้านขายของที่ระลึก ผลการศึกษาคือไม่มี สถานที่ประจำ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือไม่มี แต่มีข้อมูลท้องที่การบริการส่วนตำบล สามเรือน ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือมีจุดที่พักสายตรวจจำนวน 1 แห่ง บริการ ตรวจคนเข้าเมือง ผลการศึกษาคือไม่มี การสาธารณสุข ผลการศึกษามีร้านขายยา 5 แห่ง คลินิก 3 แห่ง ปั้มน้ำมันและก๊าซ ผลการศึกษาคือมีจำนวน 3 แห่ง

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ผลการศึกษาคือรายการท่องเที่ยวและรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและโปรโมทสื่อต่างๆ ให้ฟรี การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาคือมีการจัดงานประชุมชนได้แก่ งานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต ผลการศึกษาคือไม่มี การเบิก-ถอน เงิน ATM ผลการศึกษาคือไม่มี โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข ผลการศึกษามีโรงพยาบาล สุขภาพประจำตำบลและคลินิกชุมชนประจำตำบล

ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮ้าส์ วิลเลจส์ สเตย์ เติ้นท์ค้างคืน ผลการศึกษาคือไม่บริการ

ด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ธรรมชาติ ผลการศึกษาคือนั่งเรือชม ทิวทัศน์ตามลำน้ำเจ้าพระยา คลองโพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ผลการศึกษาคือมีงานวันสงกรานต์ งานบุญตามวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานวันอาบน้ำเย็นเพ็ญ การจัดแสดงและแข่งขันกีฬา ผลการศึกษาคือมีในช่วงจัดงาน วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน

กิจกรรมที่ 5 การจัดศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จและมีบริบทใกล้เคียง กับพื้นที่ตำบลสามเรือน

ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมในการจัดศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ และมีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ตำบลสามเรือน โดยเลือกพื้นที่โฮมสเตย์บ้านปลายโพรงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานในครั้งนี้ได้แก่ ผู้นำชุมชน กลุ่ม อาชีพต่างๆ ในชุมชน ชาวบ้าน และคณะผู้วิจัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 คน โดยผลการศึกษาดูงานใน ครั้งนี้สามารถทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนสามเรือนได้เข้าใจและ เห็นถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมายกระดับให้

เกิดมูลค่าทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อาทิ การล่องเรือเพื่อชมวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง การประกอบอาชีพพื้นถิ่น การปรับภูมิทัศน์ของชุมชน การจัดเตรียมอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และวิธีการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้ผู้ที่ร่วมศึกษาดูงานสามารถกลับมายังพื้นที่ของชุมชนสามเรือน และนำความรู้ที่ได้มาร่วมวิเคราะห์เพื่อจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวของตนเองตามกระบวนการวิจัยต่อไป

ภาพที่ 14 ศึกษาดูงานในเส้นทางท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ ณ บ้านปลายโพงทาง หมู่ 1

ภาพที่ 15 ศึกษาดูงานผู้ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภาพที่ 16 ชาวบ้านสามเรือนได้รับความรู้จากการบอกเล่าถึงกิจกรรมการดำเนินงาน
อย่างเป็นขั้นตอน

กิจกรรมที่ 6 วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนอย่างมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค SWOT Analysis ของ
ชุมชนสามเรือน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ตำบลสามเรือนมีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2. มีประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่คงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม 3. มีพืชพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ เห็ดตับเต่า และต้นโสน สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวได้ 4. พื้นที่ตำบลสามเรือนมีพื้นที่ติดกับสวนอุตสาหกรรมโรจนะ และอยู่ใกล้กับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทำให้แหล่งผลิตสามารถหาตลาดได้ง่าย 5. ประชากรมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับปานกลาง ถึงระดับสูง 6. อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น บ่อหลวง หนองเบน คลองชลประทาน เส้นทางคมนาคมสะดวก เหมาะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนยังขาดความรู้ในด้านการท่องเที่ยว 2. ชุมชนขาดแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 3. ประชาชนหันไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้นทำให้มีประชาชนจำนวนไม่มากนักที่ประกอบอาชีพเกษตร 4. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม 5. ชุมชนของตำบลสามเรือน อยู่ในเขตชุมชนเมืองมีประชากรย้ายเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สภาพโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน 6. เนื่องจากเขตติดต่อด้านสามเรือนอยู่ติดกับเขตนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ สังคมจึงมีปัญหาด้านชุมชนหนาแน่น คุณภาพชีวิต

<p>แก่การเพาะปลูก</p> <p>7. ตำบลสามเรือน มีพื้นที่ไม่กว้างนัก ทำให้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้ง่ายและทั่วถึง</p> <p>8. ตำบลสามเรือนมีประชากรไม่มากนักจึงสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ทันต่อความต้องการโดยรวม (Demand)</p> <p>9. ชุมชนของตำบลสามเรือนมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นฐานระดับความรู้อยู่ในเกณฑ์ดี สามารถสร้างความเข้าใจในการบริหารงานตามนโยบายของทางราชการ</p> <p>10. ประชาชนส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณของท้องถิ่น</p> <p>11. ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามัคคีกันดีในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>12. พัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างทั่วถึง เช่น บ่อสาธารณะ คลองชลประทาน</p>	<p>เสื่อมโทรม ปัญหาอาชญากรรมสูงจึงยากต่อการแก้ไข</p> <p>7. ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญทางด้านวัตถุมากเกินไป จึงไม่ได้ใส่ใจในเรื่องวัฒนธรรมประเพณี ที่สำคัญ</p> <p>8. เด็ก เยาวชน ขาดจิตสำนึกและไม่ตระหนักถึงความสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมต่าง ๆ</p> <p>9. ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความเอาใจใส่ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน</p> <p>10. บุคลากรยังขาดจิตสำนึกในการเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพ</p>
โอกาส	อุปสรรค
<p>1. แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวแบบเฉพาะทางกำลังได้รับความนิยม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและ การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม</p> <p>2. จังหวัดพระนครศรีอยุธยามียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาสาธารณูปโภคด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน</p> <p>3. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมสนับสนุนในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนสามเรือนให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญแหล่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา</p> <p>4. กลุ่มอาชีพมีความรู้ในระดับสูงสามารถพัฒนาทักษะและฝึกอบรมด้านอาชีพเสริมได้อย่างรวดเร็ว</p> <p>5. พัฒนาและจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงานให้เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไปในตำบล</p> <p>6. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมอาชีพ</p> <p>7. เนื่องจากตำบลสามเรือนมีพื้นที่เล็กจึงสามารถพัฒนา</p>	<p>1. ประชาชนมีค่านิยมด้านบริโภคสูง ขาดวินัยในการใช้จ่าย</p> <p>2. ความต้องการในการรวมกลุ่มมีน้อยเนื่องจากมีความรู้สูงจึงหางานได้ง่าย</p> <p>3. ตำบลสามเรือนอยู่ใกล้สถานบริการและโรงงานต่าง ๆ</p> <p>4. การขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว เช่น เกิดหมู่บ้านจัดสรร จำนวนมาก พื้นที่การเกษตรกลายเป็นแหล่งชุมชน</p> <p>5. จากการที่ตำบลสามเรือนมีพื้นที่น้อย และมีบางพื้นที่เป็นของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ทำให้มีอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือการวางระบบผังเมือง</p> <p>6. แนวโน้มในการขยายตัวของชุมชนสูงขึ้นจึงทำให้แหล่งน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่พอเพียงใน</p>

<p>ระบบสาธารณสุขปโภคขนาดเล็กที่มีงบประมาณมากและมีศักยภาพสูงได้ โดยใช้งบประมาณของ อบต.</p> <p>8. จากการที่มีแหล่งน้ำจำนวนน้อย และมีพื้นที่ไม่กว้างจึงใช้งบประมาณไม่มากในการพัฒนา</p> <p>9. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในเกณฑ์ดี และอยู่ใกล้ชุมชนเมือง จึงสามารถชักชวนบรรณรักษ์ให้มีความเข้าใจในการสร้างเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งลดปัญหาทางด้านสังคมได้โดยเร็ว</p> <p>10. ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น</p> <p>11. จัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันผู้สูงอายุ วันสำคัญทางศาสนา วันงานรัฐพิธีต่าง ๆ</p> <p>12. อาจพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้</p> <p>13. มีบุคลากรทางการเมืองและพนักงานส่วนตำบลจำนวนไม่มาก จึงสามารถจัดฝึกอบรมสัมมนาศึกษาดูงานเพื่อสร้างศักยภาพทางด้านการเมืองบริหารได้ง่าย</p> <p>14. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรู้และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน</p> <p>15. ฝึกอบรมให้ความรู้ให้บุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน</p>	<p>อนาคต</p> <p>7. อบต.สามเรือน ยังมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ครบทุกเรื่องให้ทันต่อการขยายตัวของชุมชนเมือง</p> <p>8. ประชาชนบางกลุ่มไม่ค่อยตระหนักและเห็นความสำคัญของประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ</p> <p>9. เด็ก และเยาวชน ไม่ได้ได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีท้องถิ่น จึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีถูกกลืนเลือนไป</p> <p>10. เมื่อประชาชนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงทำให้เกิดการพัฒนาได้ยาก</p> <p>11. ด้านการเมืองการบริหารในภาพรวม อาจมีข้อจำกัดในศักยภาพ ซึ่งเป็นไปโดยข้อจำกัดทางด้านระเบียบของทางราชการเนื่องจากเป็นหน่วยงานระดับเล็ก</p> <p>12. มีข้อจำกัดด้านงบประมาณซึ่งมีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ</p> <p>13. มีบุคลากรน้อยทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า</p>
---	---

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ทราบว่าชุมชนสามเรือนจะต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยนำจุดแข็งมาสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม นำจุดอ่อนของชุมชนมาพัฒนาและแก้ไข นำปัญหาและอุปสรรคร่วมกันหาทางออกเพื่อให้ชุมชนสามเรือนเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนสืบไป

ผลการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบกชุมชนสามเรือน พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีระยะทางรวม 7 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้ในเส้นทางศึกษาเส้นทางธรรมชาติทั้งหมด 7 จุด ดังนี้

จุดที่ 1 จุดเริ่มต้น

อยู่บริเวณศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ดตับเต่า หมู่ 5 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 16 52.1 E 100 39 11.2 โดยจุดนี้เป็นจุดที่ใช้แนะนำเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก เป็นจุดเรียนรู้ ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ดตับเต่า

ภาพที่ 18 ศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ดตับเต่า หมู่ 5

จุดที่ 2 คุ่มกรุณา บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

มีระยะทาง 700 เมตร และมีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 16 52.5 E 100 39 02.8 คุ่มกรุณา เป็นบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับใช้ภูมิปัญญาในการทำเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ภาพที่ 19 คุ่มกรุณา

จุดที่ 3 จุดชมกล้วยไม้

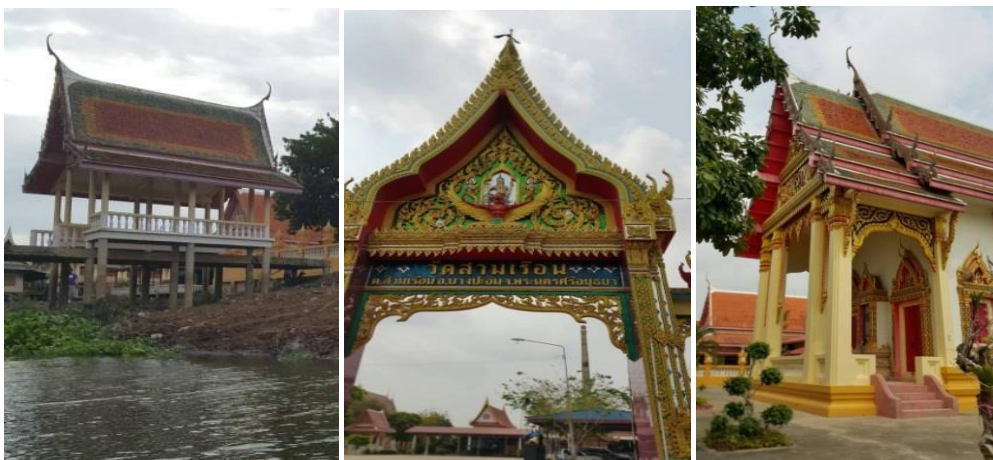
มีระยะทาง 1.9 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 72 882.5 E 100 64 228.5 บริเวณนี้มีโรงเรือนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้การการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้

ภาพที่ 20 จุดเรียนรู้ที่ 3 จุดชมกล้วยไม้

จุดที่ 4 วัดสามเรือน

มีระยะทาง 3.4 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 17 07.0 E 100 38 02.9 วัดสามเรือนเป็นจุดรวมจิตใจของชาวสามเรือน และเป็นสถานที่ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ ประเพณีอาบน้ำคันทะในวันลอยกระทง เป็นต้น

ภาพที่ 21 จุดเรียนรู้ที่ 4 วัดสามเรือน

จุดที่ 5 จุดชมเห็ดตับเต่า

มีระยะทาง 4.5 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 17 08.8 E 100 38 22.9 ในบริเวณนี้ ศูนย์เพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับเพาะเลี้ยงเห็ดตับเต่า

ภาพที่ 22 จุดเรียนรู้ที่ 5 จุดชมเห็ดตับเต่า

จุดที่ 6 จุดชมรังนกกระจาบ

มีระยะทาง 5.5 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 28 59.7 E 100 64 739.2 ในบริเวณนี้จะพบกับวิวสองข้างทางที่มีความสวยงามงาม และเป็นจุดที่มองเห็นรังนกกระจาบเป็นจำนวนมาก ในจุดนี้เหมาะในการทำกิจกรรมชมรังนกกระจาบ

ภาพที่ 23 จุดเรียนรู้ที่ 6 จุดชมรังนกกระจาบ

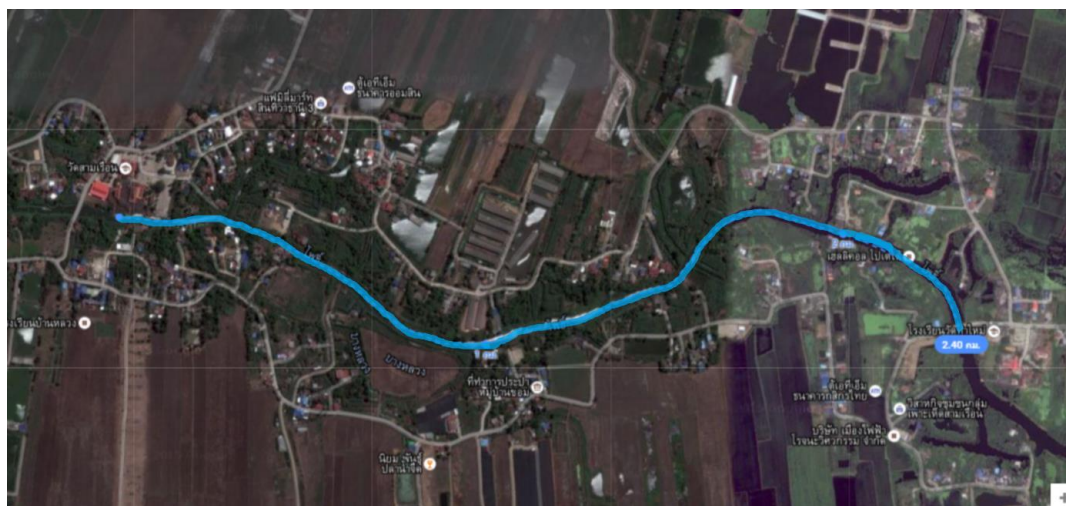
จุดที่ 7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ

มีระยะทาง 6.8 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจุดที่ 1 มีระยะทาง 200 เมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 28 130.6 E 100 65 488.7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ สิ่งสำคัญในบริเวณวัด ได้แก่ โรงเรียนวัดท่าใหม่ เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาตั้งอยู่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากวัด คือ ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม นั่งกรรมฐาน ฟังพระธรรมเทศนา จัดงาน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

ภาพที่ 24 จุดเรียนรู้ที่ 7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ

จากการศึกษาฐานและการลงพื้นที่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนสามเรือน ทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ เพื่อมาทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 6 ได้ดังนี้

ภาพที่ 25 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำของชุมชนสามเรือน

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบมีส่วนร่วม และการระดมสมอง โดยมีผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์และนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เจ้าหน้าที่ โรงเรียนวัดสามเรือน และชาวบ้านในชุมชนสามเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้มา กำหนดจุดศึกษาในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ

ผลการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำชุมชนสามเรือน พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ มีระยะทางรวม 2.4 กิโลเมตร มีสิ่งที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่เรียนรู้ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ เช่น ต้นไม้ที่มีการสร้างรังของนกกระจาบ ได้เห็นถึงความเพียรพยายามของนกกระจาบในการจับใบหญ้ามาทำเป็นรังนก ความงามของ 2 ฟังคลองที่มีการปลูกพืชหน้าบ้าน เช่น กอบัวหลวง ผักบุ้ง และจะเห็นสวนโสนซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีเห็ดดับเต่าอาศัยการเจริญเติบโต หรือคนในชุมชนให้ในการทำมาหากินจากลำคลอง เช่น ตกปลา วางตาข่ายดักปลา วางลอบ ดักปลา เป็นต้น

หลังจากได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกครั้งในงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 6 โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทั้งหมด 200 คน ซึ่งแบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในด้านต่างๆ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	81	40.50
หญิง	119	59.50
อายุ		
อายุต่ำกว่า 20 ปี	44	22.00
อายุ 21-30 ปี	34	17.00
อายุ 31-40 ปี	53	26.50
อายุ 41-50 ปี	48	24.00
อายุ 51 ปี ขึ้นไป	21	10.50
การศึกษา		
ประถมศึกษา	30	15.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	42	21.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	38	19.00
อนุปริญญา/ปวส.	29	14.50
ปริญญาตรี	50	25.00
สูงกว่าปริญญาตรี	11	5.50

อาชีพ		
อาชีพรับราชการ	24	12.00
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	51	25.50
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	55	27.50
พนักงาน/ลูกจ้างส่วนราชการ	8	4.00
นักเรียน/นักศึกษา	51	25.50
อื่นๆ	11	5.50
กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วม		
นั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำคลองโพ	86	43.00
ปั่นจักรยานชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดดัดเต่า โบราณสถาน	37	18.50
นั่งรถรางชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดดัดเต่า โบราณสถาน จำนวน	77	38.50

จากตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักท่องเที่ยวประกอบไปด้วย เพศชาย จำนวน 81 คน เพศหญิง จำนวน 119 คน รวม 200 คน มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 44 คน 21-30 ปี จำนวน 34 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 53 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน มีศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 30 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 42 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 29 คน ปริญญาตรี จำนวน 50 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน ประกอบอาชีพ รับราชการ จำนวน 24 คน เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 51 คน พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 55 คน พนักงาน/ลูกจ้างส่วนราชการ จำนวน 8 คน นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 51 คน และอื่นๆ จำนวน 11 คน และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วม ได้แก่ นั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำคลองโพ จำนวน 86 คน ปั่นจักรยานชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดดัดเต่าโบราณสถาน จำนวน 37 คน และนั่งรถรางชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดดัดเต่าโบราณสถาน จำนวน 77 คน

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความพึงพอใจต่อด้านต่างๆ	ระดับความพึงพอใจ						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	Sd.
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว							
ทัศนียภาพของภูมิทัศน์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	81 (40.5)	81 (40.5)	36 (18)	1 (0.5)	1 (0.5)	4.20	0.78
ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว	65 (32.5)	81 (40.5)	40 (20)	12 (6)	2 (1)	3.97	0.92
ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติ	80 (40)	78 (39)	34 (17)	7 (3.5)	1 (5)	4.14	0.85
ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	67 (33.5)	94 (47)	30 (15)	7 (3.5)	2 (1)	4.08	0.84
ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว							
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	47 (23.5)	96 (48)	40 (20)	16 (8)	1 (0.5)	3.86	0.88
ความปลอดภัยในการเดินทาง	61 (30.5)	81 (40.5)	43 (21.5)	13 (6.5)	2 (1)	3.93	0.93
คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	48 (24)	78 (39)	60 (30)	14 (7)	0 (0)	3.80	0.88
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว							
ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว	68 (34)	66 (33)	56 (28)	10 (5)	0 (0)	3.96	0.90
ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว	58 (29)	61 (30.5)	53 (26.5)	22 (11)	6 (3)	3.71	1.09
ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	49 (24.5)	81 (40.5)	57 (28.5)	10 (5)	3 (1.5)	3.81	0.91

ศูนย์รับแจ้งเหตุฉุกเฉินที่เกี่ยวข้อง	54 (27)	75 (37.5)	55 (27.5)	14 (7)	2 (1)	3.82	0.94
ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ ที่จอดรถ)	43 (21.5)	64 (32)	62 (31)	25 (12.5)	6 (3)	3.56	1.05
โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข	40 (20)	71 (35.5)	63 (31.5)	25 (12.5)	1 (0.5)	3.62	0.95
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว							
การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ	75 (37.5)	70 (35)	43 (21.5)	6 (3)	6 (3)	4.01	0.99
การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	70 (35)	87 (43.5)	24 (12)	19 (9.5)	0 (0)	4.04	0.92
การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับ ท้องถิ่นอื่นๆ	55 (27.5)	87 (43.5)	49 (24.5)	8 (4)	1 (0.5)	3.93	0.85
ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว							
ความเหมาะสมของที่พักร เช่น โรงแรม รีสอร์ท เติร์ต โฮมสเตย์	49 (24.5)	78 (39)	59 (29.5)	12 (6)	2 (1)	3.80	0.91
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว							
กิจกรรมการชมหีตดับเต่า และทำอาหาร จากหีตดับเต่า	60 (30)	97 (48.5)	32 (16)	11 (5.5)	0 (0)	4.03	0.82
กิจกรรมการชมโบราณสถานในชุมชน สามเรือน	54 (27)	96 (48)	39 (19.5)	6 (3)	5 (2.5)	3.94	0.90

จากตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานหีตดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 6 นั้นจะเห็นว่าจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการฯ

ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวนั้นมีทัศนียภาพของภูมิทัศน์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับ มากที่สุด และระดับมาก ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอยู่ในระดับมากที่สุด ความอุดมสมบูรณ์ขงทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความปลอดภัยในการเดินทางอยู่ในระดับมาก คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีสถานที่พักหรือจุดชมวิวยุอยู่ในระดับมากที่สุด ป้ายแนะนำและสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก ศูนย์แจ้งเหตุนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำที่จอดรถ) อยู่ในระดับมาก โรงพยาบาลหรือสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวเกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมของที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท เติร์ท โฮมสเตย์อยู่ในระดับมาก

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีกิจกรรมการชมหีตดับเต่า และทำอาหารจากหีตดับเต่าอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการชมโบราณสถานในชุมชนสามเรือนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

1. ควรมีรถสุขาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น
2. ควรมีจักรยานเพื่อขี่เที่ยวชมให้มากกว่านี้
3. เรือลำเล็กไป ควรมีเรือที่ได้มาตรฐาน
4. จุดแวะชมขาดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและไม่ดึงดูด
5. มักคุเทศก์ท้องถิ่นและคนบรรยายในแต่ละจุดท่องเที่ยวไม่มี
6. อาหารและเครื่องดื่มยังไม่เพียงพอ
7. ขาดแหล่งที่พัก โรงแรม และรีสอร์ท
8. ของพัฒนารูปแบบแพคเกจของสินค้าของที่ระลึก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากกระบวนการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสามเรือนนั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม (PAR) ในการจัดทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทพื้นที่ การศึกษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงการร่วมทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีกระบวนการจัดทำแผนดังนี้

1. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทชุมชนและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ตำบลสามเรือนมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของพื้นที่โดยใช้เทคนิค (SWOT Analysis)

2. นำผลจากการจัดทำ SWOT มาทำการเสนอเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวได้นำไปทดสอบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันเห็ด ตั๋งเต๋งามที่สามเรือนครั้งที่ 6 โดยใช้เครื่องมือในการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวคือแบบประเมินความพึงพอใจ และใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการประเมินศักยภาพพื้นที่

3. คณะผู้วิจัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตร กลุ่มอาชีพ และชาวบ้านในตำบลสามเรือนได้ร่วมกันร่างแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนโดยการนำผลจากการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาฉบับร่าง

4. จัดประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อทำการคืนข้อมูลของการดำเนินงานวิจัยที่ดำเนินการตลอดระยะเวลา 9 เดือน และนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฉบับร่างมาร่วมกันวิพากษ์เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนอย่างแท้จริง

ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบไปด้วย แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว มีดังนี้

ตารางที่ 6 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี)
<ul style="list-style-type: none"> - จัดโครงการอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านชุมชนสามเรือนในการอาศัยอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติเพื่ออนุรักษ์ซึ่งระบบนิเวศ - จัดโครงการอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต - จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน - จัดทำโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน - จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติทางบกและทางน้ำ - ทำป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน
แผนระยะกลาง (1-5 ปี)
<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประจำชุมชนสามเรือน - ก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน - ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนสามเรือน - ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดน้ำสามเรือนให้เกิดเป็นรูปธรรม - จัดทำแผนที่และคู่มือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน - จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางภาครัฐให้สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้
แผนระยะยาว (5 ปีขึ้นไป)
<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างสังคมเมืองกับสังคมชนบทให้อยู่ร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเพื่อลดความขัดแย้งและให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน - ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรในพื้นที่ไว้ในการอุปโภคและบริโภคซึ่งจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ - ยกกระดับมาตรฐานการครองชีพ - สร้างอาคารที่เป็นแหล่งศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสามเรือน - กำหนดขีดความสามารถในการรองรับของนักท่องเที่ยว - มีนโยบายต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรอบชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “แผนการพัฒนากองท้องที่เชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบท ชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการ กองท้องที่ของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท้องที่เชิงนิเวศ เพื่อนำเสนอเส้นทาง และรูปแบบกิจกรรมการท้องที่เชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม และเพื่อเสนอ แผนการพัฒนากองท้องที่เชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ที่มีความเหมาะสมและสามารถเพิ่มเป็นทางเลือกให้แก่กองท้องที่ภายในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ซึ่งได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มที่ 3 บุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท้องที่ภายในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งภาครัฐและเอกชน

กลุ่มที่ 4 กองท้องที่ที่มาเที่ยวชมงานวันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือนจำนวน 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการตอบคำถามการวิจัยประการแรก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยกำหนดข้อคำถามในงานวิจัยไว้บางส่วนและสัมภาษณ์แบบนอกกรอบ คำถามที่เตรียมไว้โดยยึดวัตถุประสงค์ในการวิจัยเป็นหลัก แบบประเมินความพึงพอใจโดยกำหนด ข้อคำถามให้เป็นองค์ประกอบทางการท้องที่ทั้ง 6 ด้าน (6 As) โดยกำหนดระดับความพึงพอใจ เป็น 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวม ค้นคว้า ศึกษาจาก เอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท้องที่เชิงนิเวศและกิจกรรม ทางการท้องที่เชิงนิเวศสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาจัดทำเส้นทางทางการท้องที่และกิจกรรมทางการท้องที่เชิงนิเวศ รวมถึงจัดทำแผนพัฒนาการ ท้องที่ของชุมชนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการแจกแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อใช้ในการประเมินระดับความน่าพอใจของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน โดยคณะผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจไปสอบถามจาก กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันเห็ดดับเต่างามที่สามเริ่ดครั้งที่ 6 หลังจากนั้นได้ทำการรวบรวมแบบประเมินที่ได้แบบวันต่อวัน เพื่อดูความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเป็นเอกภาพของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกกับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นจึงทำการนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อใช้ในการจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ สำหรับข้อคำถามแบบเปิด (Open ended question) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ และนำเสนอข้อมูลอธิบายเป็นความเรียง ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ

1. สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัย คณะผู้วิจัยขอแสดงผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเริ่ดที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย พบว่า การใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วม ประชุมหารือและร่วมกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่และตรวจสอบประเด็นการวิจัย ผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่ โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (แผนที่รอบในและรอบนอก/เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน/ปฏิทินวิถีชีวิต) กิจกรรมที่ 2 ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยในพื้นที่ และกิจกรรมที่ 3 ตรวจสอบประเด็นการวิจัยกับผู้แทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนได้โจทย์วิจัยที่แท้จริง

1.2 ผลการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ได้ผลการประเมินคือ 9 คะแนน จาก 13 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่มีศักยภาพสูง และการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว และด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่ามีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ และใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลที่ได้นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 ผลการศึกษาเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีระยะทางรวม 7 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้ในเส้นทางศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ทั้งหมด 8 จุด และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ มีระยะทางรวม 2.4 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมริมฝั่งคลอง

1.4 การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น เวลาไม่เกิน 1 ปี ระยะกลาง 1-5 ปี และระยะยาว 5 ปีขึ้นไป ดังนี้

แผนระยะสั้น เวลาไม่เกิน 1 ปี จัดโครงการอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านชุมชนสามเรือนในการอาศัยอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติเพื่ออนุรักษ์ซึ่งระบบนิเวศ จัดโครงการอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน แผนระยะกลาง 1-5 ปี ได้แก่ จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นประจำชุมชนสามเรือน ก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนสามเรือน ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดน้ำสามเรือนให้เกิด

เป็นรูปธรรม และแผนระยะยาว 5 ปีขึ้นไปได้แก่ การสร้างสังคมเมืองกับสังคมชนบทให้อยู่ร่วมกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเพื่อลดความขัดแย้งและให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรในพื้นที่ไว้ในเพื่อการอุปโภคและบริโภคซึ่งจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชุมชนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้เพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรดินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลาง ดินส่วนมากเป็นดินเหนียวและมีสีดำ สีดำเทา สีน้ำตาล และสีน้ำตาลเทา และทรัพยากรน้ำซึ่งมีน้ำผิวดิน ลำคลอง ได้แก่ คลองโพ คลองทราย คลองชลประทาน และจากหนอง บึงเล็กใหญ่ ซึ่งตรงกับแนวคิดของกรมป่าไม้ (2548) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน (nature - based tourism) เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท อุทยาน วนอุทยาน เกาะแก่ง และชายทะเล เป็นต้น แต่อาจหมายถึงถึง ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น หากสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหรือเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสาระสำคัญคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่โดยการใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมประชุมหารือและร่วมกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่ ซึ่งการมีส่วนร่วม วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้นจักได้รับตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก โดยโกวิท พวงงาม (2545) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการลงพื้นที่และทำวิจัยในเรื่องดังกล่าว

2.2 ผลการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยาได้ผลการประเมินคือ 9 คะแนน จาก 13 คะแนน โดยแบ่งเป็น

แหล่งธรรมชาติมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และจุดดึงดูดดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ

แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัด โดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็น

แหล่งธรรมชาติยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมไว้ได้ และไม่มีการรบกวนจากมนุษย์

มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาธรรมชาติให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน เช่น กิจกรรมการดูนก การศึกษาพันธุ์ไม้ ฯลฯ เป็นครั้งคราว

มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา หรือด้านที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสารและให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้

ผลการประเมินความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผลการศึกษาคือมีกิจกรรมการล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา คลองโพ ชมทิวทัศน์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาคือมีวัดในเขตพื้นที่ได้แก่ วัดสามเรือน และแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตร ผลการศึกษาคือมีพื้นที่ทำการเกษตร โดยประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่ต้องเช่า ส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนา และเห็นระดับต่ำมีกิจกรรมศึกษาและเรียนรู้การปลูกเห็ดตับเต่า ซึ่งเห็ดตับเต่านี้อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการและมีลักษณะเฉพาะและโดดเด่นของชุมชน และจากผลการประเมินศักยภาพของชุมชนสามเรือนในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวนั้น ได้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของบุษบา สิทธิการ และ สิริวัฒนา ใจมา (2552) ที่ได้กล่าวถึงการพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาที่สำคัญ (6 As) ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ว่าต้องประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก แก่ง บึง ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต ฯลฯ แหล่งท่องเที่ยวทางเกษตร เช่น ฟาร์ม สวน ไร่นา ฯลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่ตำบลสามเรือนนั้นมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ประกอบไปด้วย การคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ ผลการศึกษาคือมีถนนลาดยางเข้าถึงชุมชน หน้ากว้าง 6 เมตร 2 ช่องทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า ผลการศึกษาคือพื้นที่ทางการเกษตรอยู่ริมทางสามารถเดินทางด้วยเท้า ความปลอดภัยในการเดินทาง ผลการศึกษาคือมีความปลอดภัยค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีรถวิ่งมากนัก คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือถนนลาดยาง 2 ช่องทาง หน้ากว้างประมาณ 6 เมตร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล ผลการศึกษาคือช่วงฤดูฝนจะมีปัญหาน้ำท่วม ต้องปิดให้บริการการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ลุ่มทำให้น้ำท่วมในฤดูฝน

ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบไปด้วย ศาลาที่พักหรือจุดชมวิว ผลการศึกษาคือมีศาลาที่พักเป็นจุดๆ ไปจุดชมวิวมีเป็นบางสถานที่ ป้ายแนะนำทางและสถานที่ท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการและการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ต้องใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์เพื่อถามทาง ระบบสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ ผลการศึกษาคือไม่มีการจัดการ บริการไปรษณีย์ ผลการศึกษาคือไม่มีบริการ บริการเช่ารถจักรยาน จักรยานยนต์ ผลการศึกษาคือไม่มีบริการ บริการห้องน้ำหรือสุขา ผลการศึกษามีบริการเป็นบางจุด บริการโทรศัพท์สาธารณะ ผลการศึกษามี 81 แห่ง บริการน้ำดื่มและน้ำใช้ ผลการศึกษาคือมีร้านค้าที่ให้บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผลการศึกษาคือเป็นร้านขายของชำ ร้านก๋วยเตี๋ยว และร้านอาหารตามสั่งแต่เป็นลักษณะร้านอาหารตามบ้าน ร้านขายของที่ระลึก ผลการศึกษาคือไม่มีสถานที่ประจำ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือไม่มี แต่มีข้อมูลท้องถิ่นการบริการส่วนตำบลสามเรือน ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาคือมีจุดที่พักสายตรวจจำนวน 1 แห่ง บริการตรวจคนเข้าเมือง ผลการศึกษาคือไม่มี การสาธารณสุข ผลการศึกษาคือมีร้านขายยา 5 แห่ง คลินิก 3 แห่ง ปั้มน้ำมันและก๊าซ ผลการศึกษาคือมีจำนวน 3 แห่ง

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ผลการศึกษาคือรายการท่องเที่ยวและรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและโปรโมทสื่อต่างๆให้ฟรี การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาคือมีการจัดงานประจำปีชุมชนได้แก่วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต ผลการศึกษาคือไม่มี การเบิก-ถอนเงิน ATM ผลการศึกษาคือไม่มี โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข ผลการศึกษาคือมีโรงพยาบาลสุขภาพประจำตำบลและคลินิกชุมชนประจำตำบล

ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮ้าท์ วิลเลจน์ สเตย์ เติ้นท์ค้างคืน ผลการศึกษาคือไม่บริการ

ด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ธรรมชาติ ผลการศึกษาคือนั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำเจ้าพระยา คลองโพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ผลการศึกษาคือมีงานวันสงกรานต์

งานบุญตามวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานวันอาบน้ำเย็นเพ็ญ การจัดแสดงและแข่งขันกีฬา ผลการศึกษาคือมีในช่วงจัดงาน วันเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนสามเรือนนั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรพงษ์ อินทรกำเนินและคณะ (2553) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ระบบนวัตกรรมรายสาขา เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การท่องเที่ยววนั้นจะต้องนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งต้องมีการค้นหาอัตลักษณ์ (Identity) หรือการเรียนรู้ตนเองซึ่งครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา ความหลากหลายทางธรรมชาติเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของวัฒนธรรมเปรียบเสมือนกับการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งของสังคมให้มีจุดยืนที่มั่นคงและสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาในมิติต่างๆ ได้อย่างกลมกลืน

ผลการจัดศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จและมีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ตำบลสามเรือน ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมในการจัดศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จและมีบริบทใกล้เคียงกับพื้นที่ตำบลสามเรือน โดยเลือกพื้นที่โฮมสเตย์บ้านปลายโพรงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผลการศึกษาดูงานในครั้งนี้สามารถทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนสามเรือนได้เข้าใจและเห็นถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมากระดับให้เกิดมูลค่าทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อาทิ การท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง การประกอบอาชีพพื้นถิ่น การปฏิบัติตนของชุมชน การจัดเตรียมอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวและวิธีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาดูงานนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการเสนอรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนสามเรือนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของภุริวัจน์ เดชอุ่ม (2553) ที่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยมุ่งตอบสนองพฤติกรรม การบริโภครูปแบบใหม่ของคนในยุคปัจจุบันและอนาคตนักท่องเที่ยวยุคใหม่ยังมีพฤติกรรมการบริโภคที่เน้นองค์ประกอบเชิงอารมณ์มากขึ้นนอกเหนือจากองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถจับต้องหรือสัมผัสได้ ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งนี้ผู้ที่ร่วมศึกษาดูงานสามารถกลับมายังพื้นที่ของชุมชนสามเรือน และนำความรู้ที่ได้มาร่วมวิเคราะห์เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของตนเองตามกระบวนการวิจัยต่อไป

ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ทราบว่าชุมชนสามเรือนจะต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยนำจุดแข็งมาสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม นำจุดอ่อนของชุมชนมาพัฒนาและแก้ไข นำปัญหาและอุปสรรคร่วมกันหาทางออกเพื่อให้ชุมชนสามเรือนเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนสืบไป

2.3 ผลการศึกษาเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก ผู้วิจัยได้กำหนดจุดศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบมีส่วนร่วม และการระดมสมอง โดยมีผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์และนักศึกษา สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เจ้าหน้าที่ โรงเรียนสามเรือน และชาวบ้านในชุมชนสามเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดจุดศึกษาในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก

ผลการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบกชุมชนสามเรือน พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีระยะทางรวม 7 กิโลเมตร มีจุดที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ

อำนาจ งามบุญรัตน์ (มปป.) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย กำหนดขึ้น และตรงกับรายละเอียดข้อที่ 3 คือมีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไปอย่างน้อย 1 เส้นทาง และคณะผู้วิจัยพบว่ามีความสำคัญเหมาะสมในการเป็นจุดเรียนรู้ในเส้นทางศึกษาเส้นทางธรรมชาติทั้งหมด 7 จุด ดังนี้

จุดที่ 1 จุดเริ่มต้น

อยู่บริเวณศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ดตับเต่า หมู่ 5 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 16 52.1 E 100 39 11.2 โดยจุดนี้เป็นจุดที่ใช้แนะนำเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางบก เป็นจุดเรียนรู้ ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ดตับเต่า

จุดที่ 2 คุ่มกรุณา บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

มีระยะทาง 700 เมตร และมีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 16 52.5 E 100 39 02.8 คุ่มกรุณา เป็นบ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับใช้ภูมิปัญญาในการทำเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

จุดที่ 3 จุดชมกล้วยไม้

มีระยะทาง 1.9 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 72 882.5 E 100 64 228.5 บริเวณนี้มีโรงเรียนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้การการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้

จุดที่ 4 วัดสามเรือน

มีระยะทาง 3.4 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 17 07.0 E 100 38 02.9 วัดสามเรือนเป็นจุดรวมจิตใจของชาวสามเรือน และเป็นสถานที่ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ ประเพณีอาบน้ำก้นเพ็ญในวันลอยกระทง เป็นต้น

จุดที่ 5 จุดชมเห็ดดับเต่า

มีระยะทาง 4.5 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 17 08.8 E 100 38 22.9 ในบริเวณนี้ศูนย์เพาะเลี้ยงเห็ดดับเต่า ในจุดนี้เหมาะในการเรียนรู้เกี่ยวกับเพาะเลี้ยงเห็ดดับเต่า

จุดที่ 6 จุดชมรังนกกระเจาบ

มีระยะทาง 5.5 กิโลเมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 28 594.7 E 100 64 739.2 ในบริเวณนี้จะพบกับวิวสองข้างทางที่มีความสวยงามงาม และเป็นจุดที่มองเห็นรังนกกระเจาบเป็นจำนวนมาก ในจุดนี้เหมาะในการทำกิจกรรมชมรังนกกระเจาบ

จุดที่ 7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ

มีระยะทาง 6.8 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจุดที่ 1 มีระยะทาง 200 เมตร มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ N 14 28 130.6 E 100 65 488.7 วัดใหม่กลางเกาะระกำ สิ่งสำคัญในบริเวณวัด ได้แก่ โรงเรียนวัดท่าใหม่ เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาตั้งอยู่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากวัด คือ ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม นั่งกรรมฐาน ฟังพระธรรมเทศนา จัดงาน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่ได้

จากการสำรวจแบบมีส่วนร่วม และการระดมสมอง โดยมีผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์และนักศึกษา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เจ้าหน้าที่ โรงเรียนวัดสามเรือน และชาวบ้านในชุมชนสามเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดจุดศึกษาในเส้นทาง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ

ผลการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำชุมชนสามเรือน พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ มีระยะทางรวม 2.4 กิโลเมตร มีสิ่งที่น่าสนใจ และมีความสำคัญเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่เรียนรู้ในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ เช่น ต้นไม้ที่มีการสร้างรังของนกกระจาบ ได้เห็นถึงความเพียรพยายามของนกกระจาบในการจับใบหญ้ามาทำเป็นรังนก ความงามของ 2 ฝั่งคลองที่มีการปลูกพืชน้ำบ้าน เช่น กอบัวหลวง ผักบุ้ง และจะเห็นสวนโสน ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีเห็ดดับเต่าอาศัย การเจริญเติบโต หรือคนในชุมชนให้ในการทำมาหากินจากลำคลอง เช่น ตกปลา วางตาข่ายดักปลา วางลอบดักปลา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme – UNEP) สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Society) และองค์การ การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ให้คำนิยามว่า “การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นการรบกวนลักษณะทางธรรมชาติ มุ่งหวังในด้านการศึกษามีความพอใจต่อทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ตามธรรมชาติ มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นมาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยไม่เป็นการรบกวนต่อระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันก็สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์ต่อทรัพยากรของประชากร ในท้องถิ่น” และสอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้คำนิยามว่า “การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ ธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม และชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ”

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักท่องเที่ยวประกอบไปด้วย เพศชาย จำนวน 81 คน เพศหญิง จำนวน 119 คน รวม 200 คน มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 44 คน 21-30 ปี จำนวน 34 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 53 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน มีศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 30 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 42 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 29 คน ปริญญาตรี จำนวน 50 คน และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน ประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 24 คน เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 51 คน พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 55 คน พนักงาน/ลูกจ้างส่วนราชการ จำนวน 8 คน นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 51 คน และอื่นๆ จำนวน 11 คน และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วม ได้แก่ นั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำคลองโพ จำนวน 86 คน ปั่นจักรยานชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจาบ ชมเห็ดดับเต่าโบราณสถาน จำนวน 37 คน และนั่งรถรางชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจาบ ชมเห็ดดับเต่าโบราณสถาน จำนวน 77 คน

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงานเห็ดดับเต่างามที่สามเรือน ครั้งที่ 6 นั้นจะเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการฯ

ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวนั้นมีทัศนียภาพของภูมิทัศน์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอยู่ในระดับมากที่สุด ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความปลอดภัยในการเดินทางอยู่ในระดับมาก คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีสถานที่พักหรือจุดชมวิวย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด ป้ายแนะนำและสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก ศูนย์แจ้งเหตุนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ ที่จอดรถ) อยู่ในระดับมาก โรงพยาบาลหรือสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมของที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท เติ้นท์ โฮมสเตย์อยู่ในระดับมาก

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีกิจกรรมการชมเห็ดดับเต่า และทำอาหารจากเห็ดดับเต่าอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการชมโบราณสถานในชุมชนสามเรือนอยู่ในระดับมาก

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนระยะสั้น เวลาไม่เกิน 1 ปี จัดโครงการอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านชุมชนสามเรือนในการอาศัยอยู่ร่วมกับ ธรรมชาติเพื่ออนุรักษ์ซึ่งระบบนิเวศ จัดโครงการอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ว่าควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพื่อการกระจายตัวของ

นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ ควรการฝึกอบรม หรือมีโครงสร้างการท่องเที่ยวโดย ชุมชน เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ของชุมชน และจากแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวระยะสั้นของชุมชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับทวิพลไชยพงษ์ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ณ วนอุทยานน้ำตกเขาอีโต้ จังหวัด ปราจีนบุรี ว่าการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้วยจักรยานต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ของกิจกรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ แผนระยะกลาง 1-5 ปี ได้แก่ จัดอบรม มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประจำชุมชนสามเรือน ก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน ก่อตั้ง ชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนสามเรือน ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดน้ำ สามเรือนให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กรมป่าไม้ (2548) องค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการปกป้อง รักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการสร้างจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่ง ท่องเที่ยวนั้นด้วย วิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมใช้ กันโดยทั่วไปได้แก่ การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมาย ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ/ แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงการ ฝึกอบรมมััคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของ สิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น และแผนระยะยาว 5 ปีขึ้นไปได้แก่ การสร้างสังคมเมืองกับสังคม ชนบทให้อยู่ร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเพื่อลดความขัดแย้งและให้เกิดความยั่งยืน ในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรในพื้นที่ไว้เพื่อการอุปโภคและ บริโภคซึ่งจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชุมชนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้ เพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กรมป่าไม้ (2548) องค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลต่อการคงอยู่ของ ธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และลดการพึ่งพา

ทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในการทำวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาความเป็นไปได้และศักยภาพของพื้นที่ในการจัดการที่พักแรมที่มีระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม (Ecolodge)
2. ควรศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งทางบก และทางน้ำและ ผลักดันให้เกิดรูปธรรมและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน
3. ควรศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชุมชน
4. ควรรวบรวมศิลปะวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนสามเรือนเพื่อเป็นแหล่งศึกษาข้อมูล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. 2548. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2558,
จาก: <http://www.forest.go.th/wefcom/part2tat.html>.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- ทวีพล ไชยพงษ์. (2557). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยจักรยาน ณ วนอุทยาน
น้ำตกเขาอีโต้ จังหวัดปราจีนบุรี.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.
กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- นฤมล บัวจันทร์. (2551). พฤติกรรมและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการบริหารจัดการของ
โรงแรมอยุธยาแกรนด์ไฮเต็ล. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
ทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปวีรสา สิทธิสาร. (2551). การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวชม นคร
ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคณะ. (2553). ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจ
ฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.
กรุงเทพฯ: สำนักงานด้าน นโยบายการศึกษามหาภค.
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2553). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กระบวนทัศน์ใหม่ในการเสริมสร้างพลวัตการ
แข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย. บทความเชิงวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
โครงการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ SMEs บนแนวคิด
เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและระบบการ
ดำเนินงานสำหรับพิพิธภัณฑ์สถานของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา สำนักพิพิธภัณฑ์และ
วัฒนธรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มัทธมา อุดมศิลป์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน คลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 114).
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สามารถ จันทร์สุรย์. (2534). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สายัณห์ เทียนวิมลชัย. (2551). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการใช้บริการของศูนย์กระจายสินค้าเทสโก้โลตัส อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์การบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, หน้า 116).
- สุภารัตน์ แสงจำนง. (2553). แนวทางการพัฒนารูปแบบแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน จ.สมุทรสงคราม.
- เสรี พงศ์พิศ. (2539). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป แอนด์ พับลิชชิง.
- อรุณศรี อื้อศรีวงศ์. (2551). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future Touris management 21(1), 97-116.

แบบประเมินความพึงพอใจ
โครงการวิจัยเรื่อง แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ ☐ 1. ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 2. 21 – 30 ปี ☐ 3. 31 - 40 ปี
☐ 4. 41 – 50 ปี ☐ 5. 51 ปีขึ้นไป
3. การศึกษาสูงสุด ☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ☐ 4. อนุปริญญา/ปวส.
☐ 5.ปริญญาตรี ☐ 6. สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ ☐ 1. รับราชการ ☐ 2. เจ้าของกิจการ / ธุรกิจส่วนตัว
☐ 3. พนักงาน / ลูกจ้าง บริษัทเอกชน ☐ 4. พนักงาน/ลูกจ้างส่วนราชการ
☐ 5. นักเรียน / นักศึกษา ☐ 6. อื่น ๆ
5. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วม
☐ 1. นั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำคลองโพ
☐ 2. ปั่นจักรยานชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดตับเต่า โบราณสถาน
☐ 3. นั่งรถราง ชมธรรมชาติ เช่น คู렁นกระจากบ ชมเห็ดตับเต่า โบราณสถาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน

ความพึงพอใจต่อด้านต่าง ๆ		ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว						
1	ทัศนียภาพของภูมิทัศน์ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว					
2	ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว					
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติ					
4	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม					
ด้านเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						
1	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
2	ความปลอดภัยในการเดินทาง					
3	คุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					

ความพึงพอใจต่อด้านต่าง ๆ		ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว						
1	การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ					
2	การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					
3	การออกร้านแสดงสินค้าการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ					
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว						
1	การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ					
2	การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					
3	การออกร้านแสดงสินค้ากับท้องถิ่นอื่น ๆ					
ด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยว						
1	ความเหมาะสมของที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท เดีนท์ โฮมสเตย์					
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1	กิจกรรมการชมหีดดับเต่า และทำอาหารจากหีดดับเต่า					
2	กิจกรรมการชมโบราณสถานในชุมชนสามเรือน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถาม

คณะผู้ดำเนินงาน

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการ และนักวิจัยร่วมโครงการ

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : ดร.บุญสมหญิง พลเมืองดี.....

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Dr.Boonsomying Polamuangdee.....

ตำแหน่งปัจจุบัน (ทางวิชาการ/ราชการ) :

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์.....

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000.....

โทรศัพท์ 035-709-208..... โทรสาร 035-709-208.....

โทรศัพท์มือถือ 081-7049918, 0899489118..... E-mail : yingyudya@hotmail.com.....

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญา / ชื่อเต็ม	สาขา	วิชาเอก	ชื่อสถานศึกษา
2551	เอก	ศศ.ด. (ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต)	มนุษยศาสตร์	ภาษาไทย (คตินวนวิทยา)	ม.นเรศวร
2536	โท	กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต)	การศึกษา	ภาษาไทย	ม.นเรศวร
2528	ตรี	ศศ.บ. (ศิลปศาสตรบัณฑิต)	มนุษยศาสตร์	ภาษาไทย	ม.รามคำแหง

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ (ต่อสาธารณชน, ชุมชน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)

- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่องการอ่านของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2543 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2543 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (ผู้วิจัย)

- การศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา ปีที่พิมพ์ 2548 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2548 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (หัวหน้าโครงการ)

- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การฟัง อ่าน พูดเขียน ปีที่พิมพ์ 2549 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ ปี 2549 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สุวรรณภูมิ (หัวหน้าโครงการ)

- พัฒนาท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยราชระเข้ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยาทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ 2549 เครือข่ายวิจัยภาคกลางตอนบน(หัวหน้าโครงการ)

- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ 2550 เครือข่ายวิจัยภาคกลางตอนบน (หัวหน้าโครงการ)
- ภูมิปัญญาวิถีชีวิตไทย : กรณีศึกษาคำขวัญจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ 2551 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หัวหน้าโครงการ)
- การศึกษาคำขวัญตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ 2552 องค์การบริหารส่วนตำบลหันตรา
- การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตำบลบ้านเกาะ – ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณ 2553-2554 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หัวหน้าโครงการ)
- ศึกษาการเขียนคำขวัญ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนกองทุนวิจัยงบประมาณ 2554 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หัวหน้าโครงการ)
- ศึกษามรดกภูมิปัญญาคำขวัญ 16 อำเภอ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุนอุดหนุนกองทุนวิจัยงบประมาณ 2555 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หัวหน้าโครงการ)

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : ดร.ธารณี นวตน์ตรี

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Dr.Tharanee Nawatnatee

ตำแหน่ง (ทางวิชาการ/ราชการ) :

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208 โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 083-773300 E-mail : nokair1@hotmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญา	ชื่อปริญญา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2557	เอก	ปร.ค.	การจัดการนวัตกรรมการ ท่องเที่ยวและบริการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2551	โท	ศศ.ม.	การจัดการโรงแรมและ การท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2546	ตรี	ศศ.บ.	ภาษาอังกฤษธุรกิจ	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผลงานที่ผ่านมา

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ (ต่อสาธารณะ, ชุมชน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)

- แนวทางการพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา
โฮมสเตย์ไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทูลอดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2554 (หัวหน้า
โครงการผู้วิจัย)

- แผนการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน อำเภอบางปะอิน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลทับน้ำ
อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- โครงการการปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี
และพระนครศรีอยุธยา

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวรรษา พรหมศิลป์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Miss Vassa Promsilp

ตำแหน่ง (ทางวิชาการ/ราชการ) :

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208 โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 088-2297450 E-mail : vassa_ps@hotmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญา	ชื่อปริญญา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2551	โท	ศศ.ม.	การจัดการ โรงแรม และการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2540	ตรี	บธ.บ.	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผลงานที่ผ่านมา

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ (ต่อสาธารณะ, ชุมชน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)

- ปัจจัยด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ทนุอุดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2554 (หัวหน้าโครงการผู้วิจัย)

- แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่

ตำบลหันตราและตำบลบ้านเกาะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หัวหน้าโครงการผู้วิจัย)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) :นางสาวเบญจพร เชื้อผึ้ง.....

(ภาษาอังกฤษ) :Miss Benjaporn Chuapung.....

ตำแหน่งปัจจุบัน (ทางวิชาการ/ราชการ) :อาจารย์.....

สถานที่ติดต่อ (ที่ทำงาน)

ที่อยู่ (หน่วยงาน) : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 60 หมู่ 3 ตำบล หันตรา
อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208 โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 084-6362218 E-mail :cool_izy@hotmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	ชื่อปริญญา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2553	โท	ศศ.ม.	การจัดการ โรงแรม และการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2551	ตรี	วท.บ.	อุตสาหกรรมอาหาร และการบริการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต

ภาระงานในปัจจุบัน (งานประจำที่รับผิดชอบ)

.....ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการโรงแรม อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
งานวิจัยที่รับผิดชอบ (กำลังดำเนินงาน) (ชื่อโครงการ แหล่งทุน และระยะเวลาดำเนินการ)

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม : สถาบันวิจัยและพัฒนา ม.เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ระยะเวลา 1 ปี
การเตรียมความพร้อมของพนักงานโรงแรมแผนแม่บ้านเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในประชาคม
อาเซียน : คณะศิลปศาสตร์ ม.เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ระยะเวลา 1 ปี

ผลงานที่ผ่านมา

ผลงานวิจัยตีพิมพ์ (ระดับชาติ และระดับนานาชาติ) (ชื่อผลงาน ชื่อวารสาร แหล่งทุน ปีที่พิมพ์)

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมของลาวโซ่ง บ้านคอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง
จังหวัดสุพรรณบุรี : ทุนสถาบันวิจัยและพัฒนา ม.เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ : การประชุมวิชาการ
ระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นายสุกhum คงคิยฐ์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mr.Sukhum Kongdit

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208

โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 084-372-3773

E-mail : hippie.tong@gmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีที่จบ การศึกษา	ระดับ ปริญญา	อักษรย่อ ปริญญา / ชื่อเต็ม	สาขา	วิชาเอก	ชื่อ สถานศึกษา
		(ศิลปศาสตรุษฎีบัณฑิต)			
2556	โท	ศศ.ม. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)	การโรงแรมและ การท่องเที่ยว	การจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว	ม.นเรศวร
2554	ตรี	บธ.บ. (บริหารธุรกิจบัณฑิต)	การโรงแรมและ การท่องเที่ยว	การท่องเที่ยว	ม.พะเยา

ผลงานที่ผ่านมา

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ (ต่อสาธารณะ, ชุมชน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)

- การศึกษาภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวมรดกโลก นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทนอดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2558 (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทนอดหนุนวิจัยงบประมาณปี 2558 (ผู้วิจัยร่วม)
- การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้ ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่ปกปักรักษาพันธุกรรมพืช ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 2558 (ผู้วิจัยร่วม)
- การพัฒนาพื้นที่โบราณสถานเพื่อการเรียนรู้ของชุมชน เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา งบรายได้ของมหาวิทยาลัยพะเยา 2556 (หัวหน้าโครงการวิจัย)
- การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เบ็ตตี้คูเมน 2556 งบรายได้ของมหาวิทยาลัยพะเยา (ผู้วิจัยร่วม)
- การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และอบรบอาสาสมัครผู้นำเที่ยว ชุมชนวัดศรีสุพรรณ ตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา 2556 (ผู้วิจัยร่วม)
- โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่รักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามแนวคิด 7 Greens จังหวัดน่าน พ.ศ.2555 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) 2555 (ผู้วิจัยร่วม)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวธาริดา สกุลรัตน์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Miss Tharida Sakulrat

ตำแหน่ง (ทางวิชาการ/ราชการ) :

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208 โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 081-0896108 E-mail : tharida.tan@hotmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญา	ชื่อปริญญา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2554	โท	ศศ.ม.	การจัดการ โรงแรม และการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2548	ตรี	คศ.บ.	คหกรรมศาสตร์ ทั่วไป	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลพระนคร

ภาระงานในปัจจุบัน(งานประจำที่รับผิดชอบ)

- อาจารย์สอนสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม
- อาจารย์ประจำหลักสูตรประจำสาขาการโรงแรม

งานวิจัยที่รับผิดชอบ(กำลังดำเนินงาน)(ชื่อ โครงการ แหล่งทุน และระยะเวลาดำเนินการ)

- แนวทางการพัฒนาที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homestay) โดยความร่วมมือของชุมชน
ชุมชนสามเรือน ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (งบสกว.)
- การศึกษาเอกลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (งบคณะศิลปศาสตร์)

ผลงานที่ผ่านมา

ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ (ต่อสาธารณะ, ชุมชน, กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ)

- การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องศิลปะการจัดดอกไม้ในโรงแรม
- การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์แบบWBI เรื่อง การแกะสลักผักและผลไม้

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นางสาวจุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Miss.Jurarat Chaiphithak

ตำแหน่ง (ทางวิชาการ/ราชการ) :

สังกัด/หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ : 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-709-208 โทรสาร 035-709-208

โทรศัพท์มือถือ 086-8144457 E-mail : juratoi5@gmail.com

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี-เอก ; สาขา และสถาบัน)

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	ชื่อปริญญา	สาขาวิชา	สถาบันการศึกษา
2556	โท	ศศ.ม.	ภาษาไทย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2545	ตรี	ศศ.บ.	ภาษาไทย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) : นายสุภฤกษ์ กลั่นกล้า

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) : Mr.Suparuerk Klankra

ตำแหน่ง (ทางวิชาการ/ราชการ) : นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลสามเรือน

สังกัด/หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่อยู่ : 449 หมู่ที่ 2 ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13160

โทรศัพท์ 035-330464 โทรสาร 035-331350